VETERİNER HEKİMLERE YÖNELİK BİLİM VE KÜLTÜR DERGİSİ

kedi dergi

Kedi Hekimliği Derneği

HAZİRAN 2021 SAYI:9

KEDİLERDE KANSER

Kedilerde Beyin Tümörleri
Dilruba Pervaz Altunyuva

Bazal Hücreli Tümörler
Gizem Özekmek

Kedilerde Kalp ve Dolaşım Sisteminin Fiziksel Muayenesi
Dr. Onur İskefli

Kanser Hastalığının Tarihçesi
Gökhan Özgel

isfm
International Society of Feline Medicine

hasvet®
evet®

GÜNEŞ TIP KİTABEVLERİ

VETERİNER HEKİMLİĞİ KİTAPLARI

- At Hekimliği
- Evcil Hayvanlarda Zehirli Bitkiler
- Güvercin El Kitabı
- Kedi ve Köpek Hekimliği Güncellenmiş 2. Baskı
- Köpek ve Kedilerin Klinik Hekimliği
- Kuş Hastalıkları
- Küçük Hayvan Cerrahisi -5 KİTAP (Cerrahi Atlas, Adım Adım Rehber) + DVD
- Küçük Hayvan Cerrahisi - Cerrahi Teknikler (Cerrahi Atlas, Adım Adım Rehber) Kitap + DVD
- Küçük Hayvan Cerrahisi - Gastrointestinal Kanal (Cerrahi Atlas, Adım Adım Rehber)
- Küçük Hayvan Cerrahisi - Kansız Cerrahi (Cerrahi Atlas, Adım Adım Rehber) Kitap + DVD
- Manda El Kitabı
- Veteriner Anatomi Konu Anlatımı ve Atlas
- Veteriner Hekimlikte Antibiyotikler - Güncellenmiş 2. Baskı
- Veteriner İlaç Rehberi 2018-2019
- Yeşil İguana (Green Iguana) El Kitabı
- Balık Hekimliği
- Koyun ve Keçi Hekimliği (Güncellenmiş 2. Baskı)
- Küçük Hayvan Cerrahisi - Cerrahide Hata ve Komplikasyonlar
- Küçük Hayvan Cerrahisi - Temel İlke ve Teknikler
- Veteriner Ekokardiyografi
- Veteriner Parazitoloji
- Veteriner Reçete Rehberi + DVD
- Veteriner Sıvı Sağaltımı ve Kan Gazlarının Yorumlanması

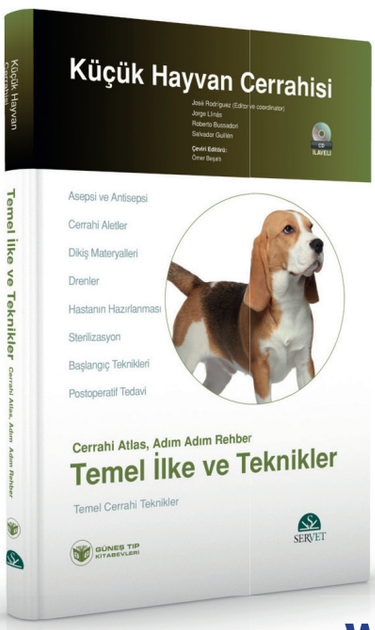

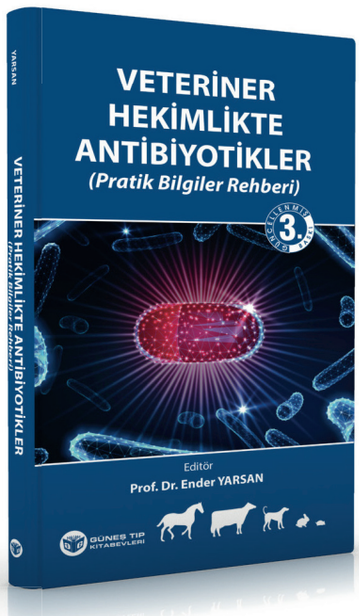

www.guneskitabevi.com

VETERİNER HEKİMLERE YÖNELİK BİR DERGİDİR.

SPONSORLARIMIZ:

hasvet®

evet®

Yıl:2021 Sayı:9
Haziran 2021 Sayısı

Yayın sıklığı:
3 ayda 1

Yayın Türü:Süreli

Yayın Dili:Türkçe

Sahibi:
Mustafa Aktaş

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:Elif Tüner

Editör:Selcen Özden

Logo İllustrasyon Tasarım:
Elif Çatlıoğlu

İletişim:Sevük Sokak Huzur Apt. No:3/17
Göztepe-İstanbul
0553 782 67 17
http://khedi.org
info@khedi.org

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN 1

DÜNYADAN HABERLER: '33 YILLIK KURTARMA' VETERİNER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİSİ ÇAĞATAY TALU 2

KHEDİ SOSYAL MEDYA EKİBİNİ TANIYALIM 4

2021 KHEDİ DERGİ SWOT ANALİZİMİZ 6

HİNDİSTAN'DA KEDİLER VETERİNER HEKİM ÇAĞLA BAYIR 8

KÜLTÜRLÜ KEDİ 'KANSER HASTALIĞININ TARİHÇESİ' VETERİNER HEKİM GÖKHAN ÖZGEL 10

PATİ İZİ 'ÇUKUROVA'NIN ÇİĞKÖFTESİ' VETERİNER HEKİM BURCU EZGİ EREGAR 14

İÇİMİZDEN BİRİ VETERİNER HEKİM SELCEN ÖZDEN 18

BÜYÜLÜ KEDİ VETERİNER HEKİM İRİNA YAPAR 25

YAZI SERİNLET VETERİNER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİSİ GÜLSER ERBÜLBÜL 27

EGZOTİK 'YEŞİL DENİZ KAPLUMBAĞASI' VETERİNER HEKİM GÖZDE ERTEN 33

BİLİMSEL BÖLÜM
'KEDİLERDE BEYİN TÜMÖRLERİ' VETERİNER HEKİM DİLRUBA PERVAZ ALTUNYUVA 36

'KEDİLERDE SOLAR DERMATİT VE SKUAMÖZ HÜCRELİ KARSİNOM' VETERİNER HEKİM KELVİ SHEHU 40

'BAZAL HÜCRELİ TÜMÖRLER' VETERİNER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİSİ GİZEM ÖZEKMEK 43

'KEDİLERDE POST TRAVMATİK OKÜLER SARKOM' VETERİNER HEKİM EDANUR ÖZDEMİR 47

'KEDİLERDE ORAL SKUAMÖZ HÜCRELİ KARSİNOMA GENEL BAKIŞ' VETERİNER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİSİ GÜNEŞ YILDIRIM 53

'KEDİLERDE KALP VE DOLAŞIM SİSTEMİNİN FİZİKSEL MUAYENESİ' DR. ONUR İSKEFLİ 56

"KEDİ DOSTU KLİNİK" İÇİN INSTAGRAM VE FACEBOOK'TA KHEDİDERGİ'Yİ TAKİP ETMEYİ UNUTMAYIN! 59

EDİTÖRDEN

"Büyümek için büyümek bir kanser hücresinin ideolojisidir."

Edwin Abbey

Merhaba sevgili KHEDİ Dergi okurları!

Pandemi sürecinde olsak da tüm hızıyla çalışmalarımıza devam ediyoruz! İlerki sayılarımızda KHEDİ Dergi sosyal medyasında paylaştığımız bilgilere derinlemesine ulaşabileceğinizin müjdesini şimdiden vermek isteriz. Ayrıca son beş yıl içerisinde tamamlamış olduğunuz kedi ile ilgili bitirme tezlerini, bir adet fotoğraflı CV'niz ile info@khedi.org adresine göndererek dergimizde yayınlama şansı bulabilirsiniz!

Bir yandan çalışmalarımız devam ederken beşinci sayımızdan bu yana dergi tasarımlarımızı yapan sayın Mert Yörüklerli'nin bu süreçte aramızdan ayrılmak durumunda kaldığını da siz değerli okuyucularımız ile paylaşmak isteriz. Kendisine çalışmaları için teşekkür ediyoruz. Birçok tasarım arasından tasarımcımız olma hakkı kazanan sayın Didem Algan'ı ise tebrik ediyoruz, bu sayımızdan itibaren kendisi tasarımları ile aramızda olacak.

Sizler için hazırlamış olduğumuz Haziran sayımızda tüm memelilerde görülebilen ancak kediler için çok özel durumlar içeren bir konuya değindik: kanser. Sayfalarda ilerledikçe kedilerde görülen tümörler hakkında bilgi edinebilir ve bilgilerinizi tazeleyebilirsiniz. Bu sayımızda diğer sayılarımızdan farklı olarak İçimizden Biri bölümünü sohbet şeklinde hazırlanmış bir röportaj olarak görmeniz de çok normal çünkü konuğumuz Prof. Dr. Altan Armutak! (Kendisinin akıcı sohbetini bilenler bilir, derleme yapılacak gibi değildir. En iyisi siz, onu kendi anlatımıyla okuyun. :)

Dergimizin basılabilmesini, dağıtabilmesini ve sizlere ulaşabilmesini sağlayan sponsorlarımız; Hasvet, E-vet ve Güneş Tıp Kitabevleri'ne teşekkür ederiz.

Keyifli ve Khedili okumalar!

Veteriner Hekim Selcen Özden

33 YILLIK KURTARMA

Kuzey Toronto'da 33 yıl boyunca binlerce kediye ev sahipliği yapmış North Toronto Cat Rescue (NTCR) yakında terk edilmiş bir eve dönüşecek.

Kurum devletten bağımsız bir şekilde tamamen gönüllülerle ve yapılan bağışlar ile ihtiyaçları karşılıyor. Şu anda 50 kediye ev sahipliği yapan kurumun barınak olarak işlev görebilmesi için gerekli ruhsatı olmadığından ve şehir kuralları gereğince en fazla 3 kedi barındırabileceğinden boşaltılması isteniyor.

Kurucu Donna Cox bu konuda yetkililerden yardım istiyor. Salgın durumunda başka bir lokasyona taşınmanın çok zor olacağını dile getiren Bayan Cox burada devam etmek istediğini ve ruhsata ihtiyacı olduğunu dile getirdi.

Hava sıcaklığının -3 ile 12 derece arasında olduğu bu dönemde 50 kedinin sokağa düşme ihtimalini düşünmek bile istemeyen Cox "GoFundMe" üzerinden imza kampanyası başlatmış durumda.

Miranda Anthistle (2021, 17 Şubat) , Global News

KHEDİ Sosyal Medya Ekibini Tanıyalım!

Kedi Hekimliği Derneği kurulduğu günden bu yana doğru bilgi vermenin ve kedi hekimliğini, kültürünü bilimsel olarak gelecek nesillere taşımanın sorumluluğunu; yaptığı etkinliklerle ilerlettiği gibi sosyal medya ile de sağlamayı hedefliyor.

Bizler KHEDİ'nin gönderilerini okurken, bu gönderilerin hazırlık aşamalarında gönüllü olarak görev alan kahramanlarımızın gizli kalmasını hiç istemiyoruz. İşte bu nedenle siz değerli okuyucularımıza bu ekipte yer alan Kedi Hekimliği Derneği yönetim kurulu üyesi veteriner hekim Jale Kalya'yı ve veteriner hekim Gözde Erten'i tanıtmakla başlamak istiyoruz:

VETERİNER HEKİM JALE KALYA

Kedi Hekimliği Derneği'nin ilk üyelerinden olup 2019 yılında dernek yönetim kuruluna katılarak, sosyal medya sorumluğunu gerçekleştirmekteyim. Sosyal medyada meslektaşlarımıza, veteriner fakültesi öğrencilerine ve hasta yakınlarımıza yönelik içerikleri sizlere sunmaktayız.
Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nden mezun olduktan sonra klinisyen veteriner hekim olarak mesleğime ilk adımı atan ve hala klinisyen veteriner hekimliği yapan, 2 Siyam kedisi annesiyim.
Kedi Hekimliği Derneği'nin mesleğimizi bilimsel olarak hep ileri taşıdığını ve taşıyacak olmasını bilmek...
Teşekkürler Kedi Hekimliği Derneği!

VETERİNER HEKİM GÖZDE ERTEN

İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi 2019 mezunu klinisyen veteriner hekimim. 2017 yılından beri, öncesinde dernek kapsamında öğrenci temsilcisi olarak görev almış, şu anda da Khedi Dergi yazarlığına ve sosyal medya ekibinde yer almaya devam etmekteyim. Cerrahi bilimler, kardiyoloji ve egzotik hayvanlar ilgi alanlarım.

SWOT ANALiZi 2021

S (STRENGTH) – GÜÇLÜ YÖNLERİMİZ

•Sponsorlar
•Sosyal medya ağı
•Apolitik olma
•Veteriner hekimlere hitap etme
•Kar amacı gütmeme
•Hasta yakınları

W (WEAKNESS) – ZAYIF YÖNLERİMİZ

•Sponsorluk ilişkileri
•Maddi kaynaklar
•Hasta yakınları
•Sınırlı kitleye hitap

O (OPPORTUNITIES) - FIRSATLARIMIZ

•ISFM/ABCD bağlantıları
•İletişim ağı
•Sponsor bağlantıları
•Sosyal medya
•Ekip içi iletişim
•Teknoloji

T (THREATS) - TEHDİTLERİMİZ

•Telif hakkı
•Rakipler
•Ön yargılar
•Teknoloji

POLİTİKAMIZ: Her daim öncü, yenilikçi ve gelişime açık olarak takım ruhu ile dergimiz üzerinden veteriner hekimlere ulaşmak; mesleğimize ve içinde bulunduğumuz sektöre saygılı, bilgi hacmini sürekli geliştirerek kedi figürünün gereken önemi kazanmasına katkıda bulunmak.

hasvet® 4444 VET 838

VINDINO®

VETERINARY INDUSTRIAL INOVATION

VINTAB 30
OTOMATİK OPERASYON MASASI

VINTAB 40
V TİPİ OTOMATİK
OPERASYON MASASI

VINCAGE 20
KÖPEK KAFES 2'Lİ

VINCLEAN 10
PET YIKAMA ÜNİTESİ

VINSTAT 20
OTOMATİK
RÖNTGEN AYAĞI

HİNDİSTAN'DA KEDİ

Tıpkı Antik Mısır'daki gibi kedilerin yeri Hindistan'da da paha biçilemezdi. Tahıl ambarları, yiyecek depoları gibi haşerenin bol olduğu ve bu haşerelerin ekonomik kayba neden olduğu zamanlarda haşere kontrolü açısından kediler büyük öneme sahipti. Tabii ki kediler insanların yanında bulundukça onların kedileri olmaktan, tanrıçaları olmaya giden yolda hızla ilerlemeye başladı.

Hindistan tarihine kısaca bakacak olursak; en önemli Hint destanları olan Mahabharata ve Ramayana'da karşımıza kedilerle ilgili pasajlar çıkıyor. M.Ö. 4. ve 5. yüzyıllarda ortaya çıkan Mahabharata'da kedi Lomasa ve bilge fare Palita'nın hikâyesine yer verilir. Hikayeye göre Palita'dan daha güçlü olan Lomasa; yaşadıkları ormana tuzaklar kuran bir avcının tuzağına yakalanır. Palita Lomasa'yı kurtaracağını ancak onu öldürmemesini talep eder. Buna söz veren Lomasa'yı kurtarmak için tuzağın iplerini kemirmeye başlar fakat bunu gerekenden yavaş yapar ve Lomasa bu duruma sinirlenir.

Bunun üzerine Palita; avcı gelirken son anda onu serbest bırakacağını çünkü o anda Lomasa'nın sadece kendi canını düşüneceğini, ona saldırmayı aklından bile geçiremeyeceğini açıklar. Bu dediklerini yerine getirir ve Lomasa'yı kurtarır. Bu duruma çok minnettar olan Lomasa; Palita'nın yanına gider ve onunla arkadaş olma isteğini dile getirir. Bilge fare arkadaşlık ve düşmanlık arasında fark olmadığını ve güvensizliğin üretken olduğunu söyleyip bu isteği reddeder. Hindistan'da bu öykü "Güçlü olunsa bile, kendinden daha az güçlü bireyler asla aşağılanmamalı, hayatınız buna bağlı olabilir." ana fikri ile anlatılmaktadır.

Bir başka Hint Destanı Ramayana'da ise Hint Mitolojisi'ndeki en önemli tanrılardan olan Tanrı İndra, döneminin en güzel kızlarından biri olan Ahalya'yı baştan çıkartır ve kedi kılığına girerek oradan kaçar, hayatı kurtulur.

Hint Mitolojisi'nde asilliği ile adından söz ettiren kedi tanrıça Sastht; Antik Mısır'daki kedi tanrıça Bastet'e karşılık gelir. Hindistan'da da kediler tanrıça olmayı başararak haşere kontrolünden çok daha fazla insanların hayatlarına dokunmaya başarmıştır. Bundan sonraki yıllarda kedigillere insanlar tarafından büyük hürmet gösterilmiştir.

Günümüzde adını sık duyduğumuz, filmlerde karakter olarak canlandırılan, masalları anlatılan Çizmeli Kedi de M.Ö. 5. yüzyıldan kalma Panchatantra isimli eski bir Hint masalı derlemesinden köken alır.

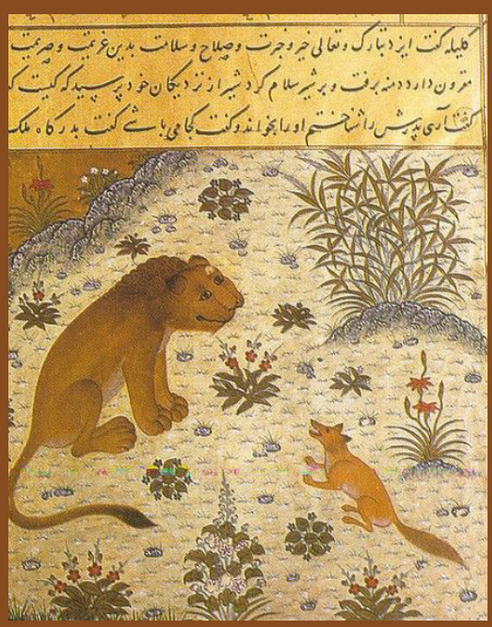

Bugünlerde hayatımızın içinde büyük yere sahip kediler tarihte de kendine yer bulmuş, eski zamanlardan başlayan uzun yolculuğunu yorulmadan ve yılmadan devam ettirmiştir. Evlerimizdeki tanrı ve tanrıçalardan da aynı azim ve kararlılığı bekliyor, onlar için uzun, sağlıklı ömürler diliyorum.

Kaynakça:
https://pawversity.com/history-and-society/cat-worship-and-mythology http://gorgondergisi.com/kedilerin-tarihi-gecmisten-gunumuze-kediler/ https://jayarama.wordpress.com/2010/07/22/the-story-of-the-cat-and-the-mouse/
https://hindistanadair.blogspot.com/2017/11/hindu-tanrilari.html

VETERİNER HEKİM
ÇAĞLA BAYIR

KANSER HASTALIĞININ TARİHÇESİ

Kanser, günümüz klinisyen veteriner hekimlerinin en sık karşılaştığı vakalardan biri haline gelmiş durumda. Bunun nedenleri arasında evde bakılan hayvan sayısının artması, koruyucu hekimlikle birlikte hayvanların ortalama ömürlerinin uzaması ve geriatrik hastaların çoğalması sayılabilir. Peki bu hastalığın tarihteki durumu nasıldı?

Kanser ile ilgili ilk tanımlara Mısır papirüsleri, Babil çivi yazısı tabletleri ve eski Hint yazmalarında rastlanmaktadır. Ebers Papirüsü'nde (M.Ö. 15. yy.), tümör tedavisinin öldürücü olabileceği belirtilmiştir. Antik döneme ait yunan tıbbi kayıtlarında ve Galen'in çalışmalarında, ne tür tümörler olduğu bilinmese de birçok kanser olgusuna rastlandığı anlatılmıştır. Ayrıca M.Ö. 2698'de doğduğu belirtilen Çin imparatoru Huang-Di'nin yazdığı tıp kitabında da genel olarak tümörlerin tanımlaması yapılmakta ve tedavi yöntemleri anlatılmaktadır.

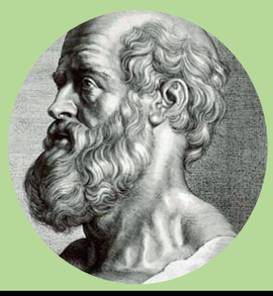

Hipokrat (M.Ö. 460-377) tarafından vücut yüzeyinde büyüyen ve genellikle ülsere olan, kırmızı, sıcak, ağrılı, diğerlerinden farklı karakterde olup daha yavaş büyüyen şişliklere "karkinos" ya da "karkinoma" denilerek ilk defa kanser tanımlaması yapılmıştır. Yunan tıbbında, "praeter naturam" olarak isimlendirilen anormal patolojik büyüme ise tümör olarak adlandırılır.Galen, tümörleri, doğaya uyan (gebelik durumunda uterusun gelişlimi), doğayı aşan (hipertrofi) ve doğaya karşı olan (malign tümörler) şeklinde üç grupta sınıflandırmıştır.

Rönesans ile birlikte döneminin büyük cerrahı Ambroise Paré (1510-1590), malign tümörleri, "meydana geldiği yerin elemanlarından oluşan etin fazla büyümesi" olarak tanımladı ve kadınlarda kanserin daha fazla olduğunu, meme kanserlerinin ise koltuk altı ganglionları aracılığı ile yayıldığını belirtti. Kanser üzerinde ilk bilimsel mikroskobik inceleme Marcello Malpighi (1628-1694) tarafından yapıldı. Günümüzde bilinen birçok kanser türünü ise Morgagni (1682-1771) tanımladı ve primer tümörleri sekonder tümörlerden ayırdı. 17. yy. cerrahları ile birlikte kanser, dokunulmaması gereken bir olgu olmaktan çıktı.

Marie François Xavier Bichat (1771-1802), 19. yüzyılın başlangıcında genel patolojik anatominin temellerini kurarken malign tümörler için "normal örgülere benzeyen iğreti örgü" deyimini kullandı ve tümöral yapıda parankim ve strumayı tanımladı. 18. yüzyılda lenfatik sistemin bulunuşu, lenf sıvısının tümörlerin toplanmasından sorumlu tutulmasına neden oldu.

Böylece John Hunter ile birlikte, lenf bezlerinin çıkarılması kanserin tedavisinde uygulanmaya başlandı. İlk defa tümörlerin anatomik ayrımını yapan Laennec (1781-1826), organizmanın normal yapısına benzeyen tümörlere "homolog", farklı olanlarına ise "heterolog" tümör adını verdi.

18. yüzyılda A. Leewenhoek tarafından mikroskop keşfedildikten sonra 19. yüzyılda J. Müller, M. Schleiden ve T. Schwann insan vücudunun canlı hücrelerin kompozisyonundan oluştuğunu saptadılar. Müller kanserin de yaşayan hücrelerin bir kompozisyonu olduğunu bildirmiş ancak bu hücrelerin normal işlevlerini kaybettiklerini belirtmiştir. R. Virchow modern mikroskobik patolojinin başlangıcını oluşturan kitabını 1858'de yayınlamıştır.

C. Tiersch ve W. von Waldeyer metastazın, ana tümörden ayrılan hücreler tarafından oluşturulduğunu saptamışlardır.

---

19. yüzyılın başlamasıyla, kanser oluşumunda önemli bilgiler kazandıran araştırmaların yanı sıra kanserin tanı ve tedavisinde de büyük adımlar atıldı. İngiltere'de 1802 tarihinde, Kanserin Doğası ve Tedavisini Araştırma Derneği (Society for İnvestigating The Nature and Cure of Cancer) tarafından ortaya atılan "Kanserin tanısal bulguları nedir?", "Kanserin nedenleri nelerdir?", "Kanser primer bir hastalık mıdır ya da diğer

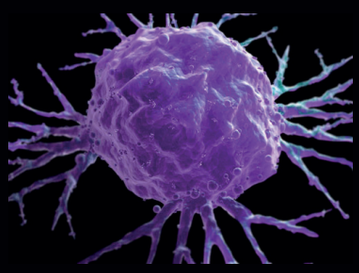

hastalıklardan mı gelişmektedir?", "Kanser kalıtsal mıdır?" gibi sorular ortaya atıldı.

20. yüzyılla beraber patoloji, histoloji, biyokimya, cerrahi tekniklerinin gelişmesiyle kanserin tanısı ve hastanın prognozu daha doğru bir şekilde belirlenmekte ve bu doğrultuda tedavi yaklaşımları daha spesifik olarak uygulanmaktadır. Günümüze geldiğimizde bu yaklaşımları moleküler ve genetik yöntemlerle desteklemek mümkün hale gelmiştir. Bundan sonraki dönemlerde kanser alt tiplerine ve hastalara kişisel

---

tedavi yanıtlarına özgün uygulamaların geliştirilmesiyle kanser tedavisindeki ilerlemeler devam edecektir.

Hayvanlar üzerinde teşhis edilen kanserler ise öncelikle laboratuvar hayvanlarıyla başlamıştır. 1907'de Tyzzer, farelerin doğuştan tümörlere genetik yatkınlığı olduğunu kanıtlamış; Rous 1910'da kümes hayvanlarında viral etiyolojiye sahip "Rous Sarcoma" adında bir tümörü tanımlamıştır. Bu çalışma 1968'de Nobel ödülüne layık görülmüştür. Tokyo Üniversitesinden Hatsusaburo Yamagiwa ve Koichi Ichikawa 1915'te tavşan cildine kömür katranı uygulayarak, laboratuvar hayvanlarında bunun kanser oluşturduğunu ilk kez ortaya koymuşlardır. 1932'de Shope, papillomanın viral etkenlerle aktarıldığını; 1936'da da Bittner, süt faktörünün kanserin yavru farelere aktarılmasıyla ilgili bir faktör olduğunu bildirmiştir. 1943'te Gross, tümör spesifik antijenlerini; 1951'de ise fare lenfomasına sebep olan viral etkeni tespit etmiştir.

Dr. Ghordon Theilen'in 1958'de yazdığı bir vaka raporunda, bir sığır sürüsünde görülen multiple lösemileri tanımladığı bildirilmiştir. Bunun da gelişmekte olan bilimin başlangıcına öncülük etmek için etkili bir yol olduğu ifade edilmektedir. Bundan birkaç yıl sonra 1962'de "New York Bilim Akademisi" organizasyonunda "Tumors in Animals" adlı bir toplantı düzenlendi ve Theilen ile diğer bilim insanları sundukları bildirilerle hayvan kanserlerini tanımlamıştır

Yapılan bilimsel çalışmalar ışığında bazı bilim insanları, toplantıda tartışarak 1977'de "Veteriner Kanser Derneği"ni (Veterinary Cancer Society) kurdular. Bu tarihten 10 yıl önce 1967'de, başka bir grup bilim insanı "Lösemi ile İlgili Uluslararası Karşılaştırmalı Araştırm Kuruluşu"nu kurdular. Bu kuruluşun öncelikli olarak kuşlar, rodentler ve memeli kanserlerinin temel mekanizmalar ve virüsler arasındaki ilişkileri ile ilgilenmiştir.

Veteriner hekim ve radyolog olan Dr. Ed Gillete ve veteriner cerrah Dr. Steve Withrow 1970'li yılların sonlarında insanlarda uygulanan kanser tedavi yöntemlerini hayvanlarda denemeye başladılar. Köpeklerde görülen tümörlerin, insan tümörlerine benzerlik gösterdiğini ve türler arası tümörlerin benzerliklerini öngörmüşlerdir. Uzun yılların ve zorlu çalışmaların ardından 2002'de "Flint Hayvan Kanser Merkezi" kuruldu. Bugün tüm dünya tarafından bilinen bu kuruluş; kanser araştırmaları, klinik veteriner onkoloji, radyasyon onkolojisi, moleküler genetik, patoloji, immunoloji, farmakoloji, iskelet-kas sistemi onkolojisi ve deneysel terapötikler gibi konularda çok önemli çalışmalara öncülük etmektedir.

Veteriner onkoloji alanında bir diğer önemli gelişme de "Ulusal Kanser Enstitüsü" tarafından 2003'te "Karşılaştırmalı Onkoloji Programı"nın başlatılması olmuştur. Programın amacı, kanser biyolojisinin anlaşılması ve yeni tedavi yöntemlerinin pet hayvanlarının tümörlerinde uygulanmasıdır.

KAYNAKÇA

Alkaç M., Kanser Tarihi (2017) Erişim Adresi: http://www.mertalkac.com/kanser-tarihi/

Aslım G. Yavuz O., Veteriner Onkolojinin Tarihi Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme:Turkiye Klinikleri J VetSciSurg-Special Topics 2016;2,3,4.

En Eski Hastalıklardan Biri: Kanser ve Kısa Tarihi (2021) Erişim Adresi: https://www.drozdogan.com/en-eski-hastaliklardan-biri-kanser-ve-kisa-tarihi/

Jemal A., Vineis P., Bray F., Torre L., Forman D Kanser Atlası 2. Baskı-.-AmericanCancerSociety - uicc global cancercontrol - IARC – WHO

VETERİNER
HEKİM
BENGÜ BİLGİÇ

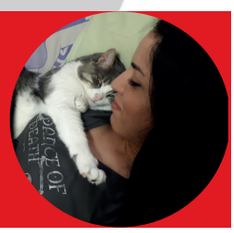

ÇUKUROVA'NIN ÇİĞKÖFTE'Sİ

Hayır hayır yahu, korkmayın çünkü Pati İzi köşesinin yazı konsepti hala hayatımıza iz bırakan kediler. Yemek yemeyi fazlasıyla sevdiğim ve bir lezzetli lokma uğruna çok yollar teptiğim doğru ama kedileri hala daha çok seviyorum. Khedi Dergi'deki bölüm konseptimi de...

Çiğköfte ise güzeller güzeli, zeki mi zeki, incecik zarif patileri, yeşil yeşil parıldayan gözleri ile melez bir kız. Camdan onu görenleri gerçek mi oyuncak mı diye tereddütte bırakacak kadar hareketsiz, derin mi derin güzellik uykularına dalabilmesi de bir diğer özelliği.

Çukurova'da sakin güneşli bir gün, bir veteriner kliniğinin kapısından arka bacaklarını sürükleyerek kendi başına giriveriyor ve klinik şefinin suratına bakıp acı içinde miyavlıyor. Can Bey diyor ki "Ben böyle bir şey görmedim. Bazı insanlar konuştuğunda bile kendisini böyle iyi anlatamaz. Gözlerimin içine baktı ve resmen "N'olur bir şeyler yap!" diyen bir tonda yardım istedi. O saatten sonra ben kendimi ondan daha çaresiz hissettim. Bu kapıdan giren her cana elimizden geldiğince yardım ediyoruz ama artık bu güzel kıza yardım etmek farz olmuştu. Lumbal omurlarında kırık olduğunu çektiğimiz röntgenlerde üzülerek gördük. Olayın ne zaman ve nasıl gerçekleştiğini bilmediğimiz halde tedaviye başladık. Nasıl denemezdik ki öyle bir andan sonra? Fakat Çiğköfte ilk anda tüm müdahalelere izin verse de sonradan sadece klinikteki 3 kişinin kendisine dokunmasına izin veriyor, diğer kişileri kendisine yaklaştırmıyor, ortağım Taylan, ben ve teknikerimiz Buse Hanım dışında biri bakışlarını 5 saniyeden fazla ona çevirse çılgına dönüyordu. Kendisine ve tedavi sürecine zarar vermesini istemediğimizden kuralları esnettik ve tedavisini sadece üçümüz takip ettik. Zorlu süreçte fizik tedavi sırasında ise günlük rutinlerinde sadece benim ona dokunmama izin veriyor, özellikle arka bacaklarına başka birinin temasa teşebbüsüne bile tahammül edemiyordu. Çok uzun bir süre tüm masaj ve egzersizlerini sadece ben yaptım. O kadar uzun uzun zaman geçirdik ki tabiri caizse yoğrulma vakti geldiğinde mır mır mırıldardı. Artık kendi özgürce ve çok şükür ki sağlıkla yeniden adımlarını atmaya başladığında, kliniğin içinde kendisini serbest bıraktık. İşte ilk o gün başladı. Tam yemek saatimde kucağı

ma atladı ve mırlamaya başladı. Önce sadece mırlıyordu ben de yemeğimi yemeye devam ettim. Daha sonra yemek yememe izin vermemeye başladı, bir şekilde ellerime temas ediyor, sarılıyor, hafif hafif zarar vermeden ısırıyor, dişliyordu. Önce yemek kokularından dolayı yaptığını düşünüp, bir konserveyi de ona öğlen yemeği olsun diye açtık ama tek lokma almadan kucağıma geri çıkıp aynı şekilde davranmaya, resmen bir bebek gibi koluma sarılıp bırakmamakta ısrarcı olmaya devam etti. Önce ne yapmaya çalıştığını kavrayamadım. Sonra birden anladım ki yoğrulma saati gelmişti. Çünkü yemek molalarımın çoğu zamanını günlerdir ona ayırıyordum ve hep bu saatlerde egzersizlerini, masajlarını yapıyorduk. Ah dedim seni gidi çiğköfte seni, demek yoğrulma saati. Yüzüme "Oh be, sonunda anladın!" bakışları ile baktığına yemin edebilirim, diyor ve tatlı tatlı gülüyor Can Bey.

İşte o gün bugündür nam-ı diğer Çiğköfte kliniğin kalıcı misafiri. Can Bey'in klinikten çıkacağını anladığında koşturarak kapıda onu yolcu eder, hemen kliniğin önündeki sokak lambasına kadar geçirir, geri dönermiş. Kaldırımdan aşağıya tahmin edersiniz ki adımını bile atmazmış. Camın diğer yanında uyurken vitrinin dışından geçen çocuklar bir iki tıkırtı yaptılar, hiç oralı olmadı. Bakmayınca kapıya vurur gibi cama vurmaya başladılar, bana mısın demedi. Can Bey kahve molasında aynı alana çıkınca, camın kendi tarafında mırlamaya başladığına da ben yemin edebilirim. Seçilmiş aile diye buna derim diye düşündüm. O kadar belli ki, klinikteki camın önünü kendisinin alanı ilan ettiği. Çevre esnaf ile de arası oldukça iyiymiş. Sadece o kaldırımdaki esnafla diye üzülerek düzeltmeliyim sanırım. Bakkal amcayı çok seviyor ama kuaför abinin yüzüne bakmıyor orası ayrı. Yani anlayacağınız hala insan seçiyor Çiğköfte kızımız. Neyse ki beni sevdi, ben de seçilmişlerin arasına girebildim.

Çiğköfte ile ilk tanışmamız sırasında her kediye olduğu gibi sakince iznini alırcasına yaklaştığımda ki ilk anda elimi yanaklarına uzatır kısacık tepkilerini izlerim, o da minik minik bir onay mırıldaması teşrif ettiler. Buse Hanım'ın kliniğin diğer yanından Çiğköfte'ye minik bir öpücük verdiğimi gördüğünde yüzündeki korku ve endişe ile bana doğru koşuşunu görmeniz lazımdı. Aman hocam hayatınıza bir Adanalı kızın façası ile devam etmek istemiyorsanız dikkat edin dedi ama kedilerle aramda olduğuna inandığım gizli bağa güvenerek devam ettim. Tamam tamam itiraf ediyorum, ceketimin kolu ufak tefek oyunlarımızdan nasibini aldı ama olsun, Çiğköfte'nin beni de seçmiş olması tatminine değerdi.

Çiğköfte'nin de pembiş patilerini bana değdirmeye lütfettiği o kısacık anlarda değerli hissettim. Çok özel ve kendinizi hiçbir şey yapmanıza gerek kalmadan özel hissettiren kaç varlık tanıyorsunuz? İşte kediler...

Veteriner Hekim
Burcu Ezgi
Eregar

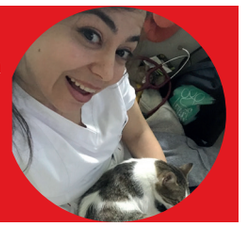

Pi FARMA
Pharmaceutical innovation

hasvet® 4444 VET 838

Ekositemden gelen halkalarla
tasarlanmış bir yapı
yapının içindeki altın oran,
oranın sağladığı mükemmel uyum
uyumla şekillenen sonsuz sarmal
sarmaldan gelen inovatif fikirler
ve fikirlerin birleştiği yer

İÇİMİZDEN BİRİ

İçimizden Biri bölümünde bu sayımızda İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Veteriner Fakültesi Veteriner Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı kurucu başkanı ile kediler ve kedi hekimliği hakkında röportaj yaptık. Sohbetimizde tarihe, kültüre ve tabii ki kedilere bolca değindik. Şimdiden keyifli okumalar...

Fakültede hocalarımızın hep eğitici ve öğretici yönlerini görüyoruz ve kendilerini belki de yeterince tanıma fırsatımız pek fazla olamıyor. Sizden kendinizi tanıtmanızı isteyebilir miyiz?

Tabii ki, öncelikle şunu belirtmek isterim; veteriner hekim olmamda kedilerin rolü çok büyüktür. Bugüne kadar otuza yakın kedim oldu, hatta otuzun üzerinde. Şu anda yakın temasta olduğum üç-dört kedim var ve açık konuşayım en büyük korkum onları kaybetmek. Onlar için her şeyi göze alabilirim. Tam yirmi yıl beraber yaşadığım kedim Elsa iki sene önce beni sonsuza kadar terk etti. Tabii bunlar üzücü detaylar ama şunu söylemek istiyorum: Ben İstanbullu bir ailenin çocuğuyum. Laleli, Beyazıt, Aksaray bölgelerinde büyüdüm, Pertevniyal Lisesi mezunuyum. Oradaki evlerimizde hep kedilere bakardık. Babaannem de gençliğini İstanbul'da geçirdiğinden, folklorik olarak kedilere çok düşkündü ve kedilere LOHUSA ŞERBETİ dağıttığını anlatırdı bana. O dönemde kuru mama, yaş mama yok; mahalledeki kadınlar toplanır yemek, su, süt verirlermiş emziren kedilere.

Bir yandan 1900'lü yıllarda böylesine ince düşünülmüş lohusa şerbeti fikri beni şaşırtırken öte yandan böylesine folklorik bir bilgi öğrenmenin heyecanı ile hocamızı dinlemeye devam ediyorum.

Tabii o dönemde en büyük sıkıntım kedilerle yaşarken kedileri götürebilecek bir fakülte olmamasıydı. 1970'li yıllarda fakülte kurulana kadar (ben on yaşındaydım o zaman) hep Fatih bölgesinde bir hastaneye götürürdük hayvanlarımızı. Kedi çok olunca da onlara yardım etmek istiyorsun; eve getiriyorsun 'Bu kaçıncı?' diyorlar (neyse bir şekilde babaannem ilgileniyor), yok kedinin boğazına kılçık takılıyor onu çıkarıyorsun derken kediler gece yarısı elimde vefat ediyor. Küçüksün, aileden biri gibi sonuçta onlar. Kısırlaştırma diye bir şey de yok, Mart ayında benim dişi kedileri sokaktan toplayıp eve getiriyorum, erkekler beni tırmalıyor falan... Ve işte o dönemde bir şekilde: "Onlara yardım etmezsem olmayacak!" diye düşündüm. Veteriner fakültesinin de İstanbul'da olduğunu öğrendiğimde fakülteye kaydımı yaptırdım.

Fakültede de o yıllarda kedi, köpek görmüyoruz. İnekle yatıyoruz, koyunla kalkıyoruz; koyunla yatıyoruz, atla kalkıyoruz. Diyorum: 'Kediler nerede?' İşte 'Ekonomik değeri yok.' deniyor... Ama ben bu hayvanlar için yaşamışım, çılgına dönüyorum onların sağlık sorununu gördüğümde. Böyle böyle ben okulu bir şekilde bitirdim. Ardından histoloji alanında İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nde doktora yaptım, yardımcı doçent oldum. Sonrasında veteriner tarihinde, hayvan haklarında, hayvanların felsefi, tarihsel, sosyolojik imkanlarında meslek bünyesinde nasıl bir katkım olabilir düşüncesi ile ikinci doktoramı Ankara Üniversitesi'nde yaptım ve Veteriner Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı'nı kurdum. Bu arada neyse ki bizim veteriner hekimlik sektörü de bir değişime uğrayarak pet hayvanı ön plana çıktı, İstanbul'un metropol olmasıyla birlikte diğer hayvanların bakımı otomatik olarak azaldı. Derslerde buna verilen önem, konu, saat de değişmeye başladı. Buna göre klinik altyapı oluşturuldu.

O hayvanların ölümlerine seyirci kalmam, tedavi için gittiğimiz yerlerde bu hayvanlara karşı ilgisiz ve soğuk olunması beni çok etkiledi. Bu nedenle bu işin içine girebilmek ve onlara yardımcı olmak amacıyla bu mesleği seçtim. Onlara çok şey borçluyum.

Sohbetimiz devam ederken sağ üst köşede duran tabloyu göstererek: "Bu benim kızımın kedisi Yumyum. Kendisi on yıl önce öldü. Himalayandı ve çok güzel bir kediydi. Meme tümörü teşhisi konuldu, operasyon oldu ancak bir gün yere düştü kalp krizinden kendisini kaybettik."

Biz veteriner hekimler için ölüm hiçbir zaman alışılan bir durum olmuyor. İnsanın yaşam yılı kedilerin yaşam yılından uzun olduğu müddetçe onları kaybetmenin acısını bizler yaşamaya devam edeceğiz maalesef. Böyle bir ayrılış bizler için üzücü olsa da kediler, son yıllarda insanların evlerinde daha fazla yer edinmeye başladı. Yüksek apartmanlar şehirlere yerleştikçe, kediler de insanlarla birlikte bu apartman dairelerine usulca girdiler. Peki Prof. Dr. Altan Armutak kedilere değer verilmeyen bir dönemden bugünlere gelişimizi nasıl yorumlar?

Tarihsel sürece bakıldığında kedinin kökeni Mısır, Habeşistan; Kuzey Afrika, Kuzeydoğu Afrika diyelim daha çok, o bölgede ilk kez açığa çıktığı belirtiliyor. Çok akıllı bir hayvan, attan ve köpekten daha akıllı. Seçimlerini çok iyi yapar, hızlı öğrenir, deneme-yanılmaya çok açıktır; hızlı şekilde kavrar ve aradaki bağlantıları çok iyi kurar. İnsanla temasında kendisini ezdirmez ama şunu görüyoruz, bu hayvanı bir tanrılaştırma (Bastetleştirme) dönemi var: Bilindiği gibi Eski Mısır Orta Doğu'nun un ambarı, bu unlara da fareler dadanıyor. Kedinin olduğu yerde ise ekmek yapılacak bu unlara koku bırakan ya da yavrulayan fare yok. O da tabii ki bir canlı, çok da sevimli hayvanlar ancak kedinin kokusunun olduğu yere gelmiyorlar. Bunu gören Mısırlılar fark etmeden kediye mitolojik anlamlar yüklemeye başlıyorlar, çok seviyor ve hayatlarının içine yerleştiriyorlar. Bir süre sonra gemilerdeki farelere karşı da kedilerin rolleri olduğunu görüyoruz. Roma, Finike, Eski Yunan, Bizans Kalyonları'nda kedilerin olduğunu görüyoruz. Prof. Dr. Vedat Onar ile batıklarda çıkarma çalışmaları yapıldığında kedi iskeletleri çıktı. Aynı Sadun Boro'nun Pupa Yelken kitabında bahsettiği kedisi Miço gibi. Şunu görüyorum, benim şahsi yorumum; kedi uygar bir hayvandır yani kedinin yeri şehirdir. Kedi kırda, köyde yaşayamaz.

Eğilimleri, hayata bakışı, zevkleri, keyif alışı, cama uzanıp dışarıyı seyretmesi... Kısacası sokak hayvanı değildir kedi, bu noktada hata yapılıyor. Sokak hayvanı daha çok köpektir, evde köpek yaşatmakta hep bir zorluk yaşıyoruz; dışarı çıkmak ister mesela. Neticede kedi, herkesin bakabileceği, daha temiz ve daha uygar bir hayvandır çünkü şahsına münhasırdır. Kumu vardır, suyu vardır, maması vardır; bu üçgen içinde evi benimser, yaşar. Dolayısıyla kişiden çok eve bağlı canlılardır. Birçok dinde ve mitolojide kendisine yer edinmiştir, kültürel bir yapıya sahiptir aynı zamanda. Filozoflar, yazarlar, ressamlar, şairler neden hep kedi beslemiş? Kaç tanesinde köpek var? Çok azdır. Köpek beslemeyi genelde askerler, polisler, politikacılar, artistler tercih eder ama yaratıcı sanat yapanlar kedi bakmayı tercih etmiştir.

Kedilerin sokak hayvanı olmadığı ve veteriner hekimler kontrolünde sağlıklı bir yaşam sürebilecekleri günleri konuşurken sohbetimiz farklı bir rotaya yöneliyor. Sunay Akın'ın kitabında yazdığı gibi: "Kimse Define Adası'nı Altan Armutak kadar sevemez." İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Histoloji Anabilim Dalı'nda kariyer hayatına başlayan sonrasında İstanbul Üniversitesi Veteriner Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı'nı kuran Prof. Dr. Altan Armutak'tan kuruluş hikayesini kurucusundan dinlememek olmaz. Bu sürecin nasıl ilerlediğini hep birlikte öğrenelim

"Kedi burjuva bir hayvandır."

Öncelikle Histoloji Anabilim Dalı'na girişim açık söylemek gerekirse ekonomik nedenlerden kaynaklanıyordu. Bu nedenle boş kadrosu olan bu anabilim dalında işe başladım. Ama benim aklım hep diğer tarafta (tarihte). Bu dönemdeki en büyük sıkıntım ise İstanbul Üniversitesi'nde olmadığı gibi YÖK kararı ile Türkiye'deki tüm veteriner tarihi ve deontoloji kürsülerinin başka birkaç kürsü ile 1930'lu yıllarda kapatılması. Bu kürsü kapatılınca ben nereye gireceğim? Histolojide kaldım ancak orada mutlu değilim. Histoloji güzel, hücre dokuları güzel ama ben hayata bazı zenginlikleri katabilme kapsamında sosyal alanlar, hayvan hakları, veteriner tarihi gibi konularda çalışmak istiyorum. O zamanlarda hayvan hakları dediğimde gülerlerdi bana. Son yıllarda Uygarlık Tarihi, İstanbul-Şehir-Kültür dersleri veriyorum. Ancak bunları Histoloji'de iken veremezdim. 1990 yılından sonra yine YÖK kararı ile Deontoloji Anabilim Dalları açılmaya başladı tekrar. Bizler meslek tarihimizi bileceğiz ki mesleğimizin nereden nereye geldiğini bilelim. Benim zamanımda rahmetli Nihal Erk vardı. Kendisi de bir veteriner tarihçisidir. Onun Veteriner Tarihi kitabına hayrandım mesela ben.

"Mesleğin tarihinin öğretilmediği yerde meslek öğretilemez."

Tekrar açıldığını duyunca kürsünün, ilk doktoram da bitmişti, askere gidip geldim. 1994 yılında Ankara'ya gittim, Veteriner Tarihi ve Deontoloji alanında sadece orada doktora yapılıyordu. Yeri geldi mazeret izinleri kullanarak, hafta sonlarını trenle yolculuk yaparak tezimi tamamladım. Sonrasında İstanbul'da anabilim dalı açılması için çalışmalara başladım; yazışmalar, kurul kararları, YÖK'ten bir kere ret derken birkaç yıl sonunda kürsü açıldı. Ardından da Veteriner Tarihi ve Deontoloji dersleri en azından eğitimini almış biri tarafından verilmeye başlandı. Öğrencilerden hep ilgi ve sevgi oldu bu derslere karşı. Sağ olsunlar beni de severler, ben de onları severim; karşılıklı elektrik alıp veriyoruz çünkü. Burada karşılarında kendi hayvanlarından bahseden bir hoca profili çıktı karşılarına, bu da ilginç geldi onlara.

Sonuç olarak şunu söyleyebilirim; bu durum hayatımı ikiye böldü adeta. Kırk yaşından sonra ikinci doktoramı yaptım, ikinci tezim 250 sayfa sürdü. O malzemeleri toplamak da çok uzun sürdü. Ne olursa olsun hedefim belliydi ve anabilim dalı açıldı. Derken Etik, Bilimsel Araştırma Teknikleri, Uygarlık Tarihi, İletişim Teknikleri, Terminoloji gibi dersler de vermeye başladım. Şu anda hala bu dersleri vermeye devam ediyorum. Hala bu derslere hazırlanırken heyecan duyuyorsam, bu; dersle ve bu bilimle aramda oluşan bağdandır. Tabii zor dönemlerden geçiyoruz hem ülke olarak hem dünya olarak. Daha iyi günlere doğru ilerleyeceğiz umarım. 100'ün üzerinde kütüphanem vardı, 30.000-40.000 arası kitabım vardı ancak fakültenin yıkılması ile birlikte hepsi arşive kaldırıldı maalesef. Tarihi objeler, bröveler, biblolar, heykeller hepsi orada...

Avcılar'da bulunan şimdiki adı ile İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Veteriner Fakültesi kısa süre önce yaşanan deprem sonrasında yıkım kararı ile geçici olarak başka bir yerleşkeye taşındı. Bu yıkımın etkileri umarız kısa sürede atlatılır; tüm öğretim görevlileri kütüphanelerine, kurdukları müzelere bir an önce yeniden kavuşur.
Şimdi günlük hayatında Prof. Dr. Altan Armutak nelerden hoşlanır ve neler yapar biraz da bunları öğrenelim isteriz.

Ben bir kere kitaplarla fazla haşır neşirim, iç içeyim. Kitap koleksiyonları, değişik yayınevlerinin eskiden çıkardığı kitap birikimleri... Bunlar hep elimde var. Bunun dışında tabii bir sinema izleyicisiyim, elimde yaklaşık 5.000'in üzerinde film var. Ayrıca tiyatro izleyicisiyim, maalesef İstanbul'da şu an AKM açılmadı. Kadıköy'de Süreyya Operası var, bir kere gittim çok keyifli olmuyor AKM'de bale, opera izlemiş birisi için. Bunlar haricinde fazlaca dergi okuyan biriyim; aynı zamanda radyo hastasıyım, neredeyse sürekli TRT Radyo 3 dinlerim. Klasik müzik dinlemeyi çok severim, öyle ki TRT 3 benim için okul olmuştur, oradan çok klasik müzik öğrendim. Hatta bir ara opera kayıtları yapardım kasetlere, program gece saat 00.00'da başlar, 01.00'da biterdi; evdekiler "Kapat artık şu müziği!" derlerdi bana (Bizim halkımız operayı pek sevmez.). Sonra operayla ilgili kitaplar toplamaya başladım. Bunlar hep meraktan yani. Bir süre sonra bunlarla az insanın ilgilendiğini gördüm. Bu da kültürel süreçte yalnız kalmak anlamına geliyor yani paylaşabileceği şeyler fazla olmuyor, paylaştıkların da karşı tarafın canını sıkıyorsa bir süre sonra o paylaşım sürecinde yanında kalmak istemiyor.
Profesyonel anlamda olmasa da gemi maketçiliği, yelkenci işçiliği ve onların dizileri ile ilgilendim. Tabii bahsetmem gerekir çocukluğumdan beri beni çok etkileyen bir kitap var, hep onunla uyudum, onunla yattım kalktım yıllarca. Ünlü Robert Louis Stevenson'ın Define Adası kitabı. Hatta kulakları çınlasın Sunay Akın Cumhuriyet'te bununla ilgili bir köşe yazısı hazırladı. "Altan Armutak, Stevenson'ın en büyük tutkunudur Türkiye'deki." dedi. Doğrudur, yazarın ilginç bir hayatı vardır. Hatta yerleştiği Samoa Adaları'na çok gitmek istedim ancak uçakla 36-48 saat seyahat etmek gerekiyor, gitmeden aşılar yaptırmak gerekiyor derken kısmet olmadı. Neticede bunlar hep birer tutku.

Edebiyatta "ada" denildiğinde akıllara ilk gelenlerden biri de *Define Adası* adlı ölümsüz eserdir hiç şüphesiz. Bu kitabın yazarının yüzünü aydınlatmak için İskoçya kıyılarındaki deniz fenerlerini kullanmalıyız. Çünkü, fenerlerin çoğu yazarın büyükbabası tarafından, bölgenin en önemli, en tehlikeli yerlerine yapılmıştır. Yazarın babası da fener yapımını sürdürür. Ama, amatörce şiirler, romanlar da yazmaya çalışır. Bir kitabında kendisine masallar anlatan dadısı Cummy'den "ikinci annem, birinci karım ve çocukluk günlerimin meleği" diye söz eden, dünya edebiyatına *Define Adası* gibi yüzyıllar geçse de ışığı sönmeyecek bir fener armağan eden yazarımız ise Robert Louis Stevenson'dur.

Büyükbabasının adını taşıyan oğlunun da, kendi mesleğini sürdürmesini isteyen Thomas Stevenson, mühendislik eğitimi alması için onu Edinburgh Üniversitesi'ne kaydettirir. Bu eğitimi son sınıftayken bırakan Stevenson, hukuk fakültesini bitirse de, barodan gelen çağrıyı reddeder. Doğuştan zayıf olan akciğerleri nedeniyle sürekli olarak öksürük krizlerine yakalanan yazar, hastalığına aldırmadan geziler yapar. Serüven tutkunluğu Barbizon'da, kendisinden on yaş büyük olan Fanny Osbourne'la tanışmasına yol açar. Tanıştığında Bayan Fanny evlidir. Kadının kocasından boşanıp, Stevenson'la evlenmesiyle de *Define Adası*'na doğru ilk adım atılır.

Stevenson, bir gün üvey oğluna öyküler anlatırken, çocuğun isteği üzerine kâğıda bir ada resmi çizer ve bu ada üzerine bir öykü anlatır. Böylelikle de, 1883'te yayımlandığında büyük yankı uyandıracak olan *Define Adası* ortaya çıkar. Stevenson, Defoe'nun ünlü eseri *Robinson Crusoe*'dan etkilenmediğini söylese de, *Define Adası*'ndaki kahramanlardan biri olan Long John Silver'in papağanı için şu açıklamayı yapar: "Hiç şüphesiz

bir zamanlar Robinson Crusoe'nundu." Akşit Göktürk de, *Edebiyatta Ada* adlı kitabında, *Define Adası*'nın kahramanlarından Ben Gunn'ın adada Tanrı yolunu bulması, keçi postu giymesi ve keçi beslemesiyle Robinson'a olan benzerliğinin altını çizer. Yazar ayrıca, Ben Gunn'ın adaya ceza olarak bırakıldığını belirterek, Stevenson üzerindeki Defoe etkisine dikkat çeker. Göktürk, şu düşüncesiyle de, gemicilik tarihinde bir yer biçer Stevenson'un kitabına: "*Define Adası*, buhar çağından sonra gemiciliğin büyük değişikliklere uğradığı 19. yüzyılda, eski deniz kurtlarının, çoktan tarihe karışmış korsanların serüvenli dünyasına bir dönüştür."

Casco adlı yelkenlisiyle, hastalığının ilerlemesi üzerine, doktorların önerisine uyup İskoçya'dan ayrılan Stevenson annesi, karısı ve üvey oğluyla birlikte Pasifik adalarına doğru yelken açar. Samoa Adaları'na yerleşen yazarın sağlığı düzelse de, 3 Aralık 1894'te, beyin kanaması sonucu yaşamını yitirir. Kendisini çok seven yerliler tarafından büyük bir törenle adada bulunan bir tepeye gömülen ve malikânesi devlet başkanlığı konutu olarak kullanılan Stevenson'u unutmayanlardan biri de Cemal Süreya'dır. İşte, şairin iki dizesi:

Ben bu şiiri yazdım bir akşamüzeri,
Aklımda "Define Adası"nın ilk sözleri

Ama, hiç kimse Altan Armutak kadar tutkunu olamaz Stevenson'un. Armutak'ın ünlü yazarla tanışması 10 yaşındayken ağabeyinin kendisine *Define Adası*'nı armağan etmesiyle başlar. Anlatımın etkisinde kalan çocuk, kısa sürede değişik tarihlerde yapılan baskılarını satın alır kitabın. Bununla da kalmaz, ortaokuldayken, İngilizce, Almanca ve Fransızcalarına da sahip olur. Altan Armu-

tak, bir yandan Stevenson hakkında bilgiler toplarken, öbür yandan *Define Adası*'nın büyük bir haritasını çizerek odasının duvarına asar. Lise yıllarına geldiğinde ise Stevenson kitaplarından oluşan özel köşe daha da genişler. Öyle ki, bir şeref defteri de konulur Stevenson kitaplarının yanına.

Armutak, yazarın doğum günü olan 13 Kasım ve öldüğü gün olan 3 Aralık'ta bir şeyler yazar deftere. Evdekilerin de yazmalarını ister ama sayfalardaki el yazısı yalnızlığa terk edilir.

Altan Armutak, akciğer rahatsızlığı geçirdiğinde ailesi telaşlanırken o, havalara uçar mutluluktan. Ne de olsa Stevenson'a biraz daha yakınlaşmıştır. Radyoda yayınlanan "Çocuk Bahçesi" programında oyunlaştırılmış *Define Adası*'nı kasete kaydeder ve onu dinleyerek uyumaya başlar. Televizyonda ise Stevenson'dan bir uyarlama yayınlansa hiçbir zaman kaçırmaz. İnsanları da tanıştırmak ister yazarla. Evlerin posta kutularına el yazısıyla hazırladığı, Stevenson'u tanıtan broşürler bırakır. Biriktirdiği harçlıklarıyla aldığı yüzlerce kitabı armağan olarak dağıtır arkadaşlarına. Balkonunda baktığı güvercinlere *Define Adası*'ndaki insanların adlarını verir: Long John Silver, Billy Bones, Kaptan Flint, Ben Gunn...

Ve Altan Armutak, günlerden bir gün, bir gazetedeki ölüm ilanını okur: "Vefat... Romancı Robert Louis Stevenson'un ailesinden, müteveffa Edwin ve Anne Louis Norwick'in kızları, merhum Niyazi ve merhume Zahide Özdoğru'nun gelinleri, Rodney ve Melvin Ghre'nin kardeşleri, Debbie Lanthorn ve Sandie Kahm'in halaları, Füruzan ve Berna Özdoğru'nun yengeleri, Nüvit Özdoğru'nun sevgili eşi, Amerikan Başkonsolosluğu'ndan emekli Doroty Hediye Özdoğru vefat etmiştir. Cenazesi 9 Kasım 1989 Perşembe günü (bugün) öğle namazını müteakip Şişli Camii'nden kaldırılarak Zincirlikuyu

Mezarlığı'na defnedilecektir... Ailesi... Not: Çelenk gönderilmemesi rica olunur."

Bir Stevenson tutkunu ve uzmanı olan Altan Armutak, gazetedeki ölüm ilanıyla karşılaştığında saatler öğleyi çoktan geçmiş, güneş pılısını pırtısını toplayarak, Samoa Adaları'nda doğmak üzere, Süleymaniye Camii'nin minareleri arkasından kaybolmuştur.

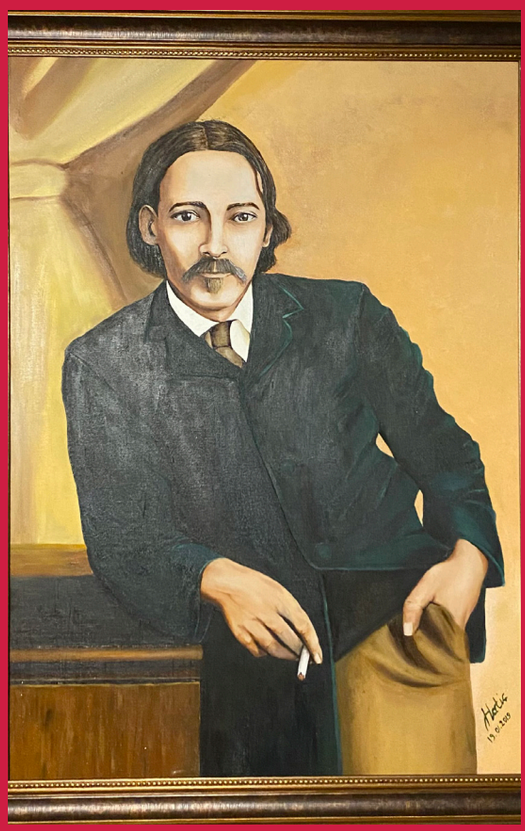

"Ancak bilinmesini isterim ki en büyük tutkum İstanbul'dur."

İstanbul'un birçok yerini gezdim. Kadıköy'e bayılırım. Benim doğduğum yerler vatanım dediğim; Laleli, Beyazıt, Aksaray... Çok kötü gelebilir şu an sizlere ama ben eski hallerini bilirdim. Bu nedenle İstanbul'u derslerde anlatmak, ondan bahsetmek çok güzel bir olay. Çocukluğumda Büyükada'ya yazlığa giderdik. Fener, Balat, Boğaz... Fakat son yıllarda İstanbul'u gezmek içimden bile gelmiyor. Çok kalabalık, trafik tam bir kaos. Bazı günler sabah çok erken saatlerde veya yaz mevsiminde nüfusun daha az olduğu saatlerde kentte olmak daha güzel bir duygu. İstiklal Caddesi, Beyoğlu, Bebek, Nişantaşı buraları gezmeye doyum olmuyor. Bu şehirde yaşamak çok başka. Yine bu şehirde dünyaya gelmek isterdim, hep burada yaşamak isterdim. O eski güneşli ve insanların samimi olduğu günleri, dostlukları, arkadaşlıkları unutamıyorum...

Leyla adlı bir kedisi olan Armutak kediler için hekim olan ve bu bilime olan sevgisini, tutkusunu öğrencilerine aktaran bir öğretmen. Kendisine derneğimiz ve dergimiz adına bu sohbeti gerçekleştirdiğimiz için çok teşekkür ederim.

BÜYÜLÜ KEDİ

Kedilerin dünyanın en güzel hayvanları olmalarının yanında, sıradışı özellikleri olduğu tartışılmaz. Tam da bu özelliklerinden bahsedeceğim. Yüzyıllardır insanlar kedilerin büyüyle ilişkili olduğunu düşünmüş ve yaptıkları her harekete farklı anlamlar yüklemişlerdir. Peki en çarpıcı büyü özellikleri nelerdir?

Evde yaşayan kedilerin sahiplerinin ölümlerini önceden anlayıp tuhaf davranışlarda bulunduklarını duymuşsunuzdur. İnsanlar, kedilerin aslında ruhun vücuttan çıkış aşamasını kendi gözleriyle gördüklerini ve değişik ruhlarla iletişime girdiklerini söyler. Bunu bilimsel olarak tabii ki kimse kanıtlayamaz ama değişik kaynaklarda sahiplerinin ani ölümler veya korkunç olaylar sonucunda gerçekleşen ölümlerinden önce kedilerin yanından hiç ayrılmadıkları söylenir. Bu olayların gerçeklik payı var mı, yoksa tamamen tesadüf mü olduğu tartışılır.

Peki ya kedilerin evlerinden uzak yerlere arabayla götürülüp bırakıldığında, yıllar sonra yürüyerek eski evlerine döndüklerine dair şehir efsanelerini hiç duydunuz mu? Bir kedi arabayla gittiği yol üzerinde işaret bırakmadan geri nasıl dönebilir sorusu uzun yıllardır akılları kurcalıyor. Kedilerin altıncı hissi çok güçlü olsa da götürüldükleri yoldan değil, daha kısa yollar bularak evlerine dönme durumları olayı daha karmaşık hale getirdi. Birçok hayvan davranış bilimcileri kedilerin bu olağanüstü özellikleri üzerine yıllarını harcamış ve ortak bir teoriye varmışlar. Daha fazla uzatmadan konuya gireyim:

Kediler kafalarında olay yerinin akustik haritasını çıkartırlar. Bu şekilde gittikleri yönle alakalı yaklaşık bilgi sahibi olurlar. Bu haritanın parçalarını araba sesleri, spesifik kuş sesleri gibi sesler oluşturur. Bu olayı uçaklara takılan radyolokasyon özelliği taşıyan parçaya benzetebiliriz. Bu özellik sayesinde pilot iki havalimanı arasındaki yolu kestirir ve yaklaşık konumunu anlayabilir. Kedilerde de aynı şekildedir.

Bir diğer enteresan özellik ise kapkaranlık odada ortamı görüyormuşçasına hareket edebilmesi. .
Bu durumda da yine görme yeteneği değil, duyma yeteneğinden kaynaklanan ve en ince sesleri duyarak ortamın haritasını kafasında çizdiği düşünülüyor. Bu özelliğinden dolayı bilim insanları kedilerin duyma yeteneğinin köpeklerinkinden daha gelişmiş olduğunu söylüyor. Örnek olarak Alman askerlerinin Amerikan asker sığınağına uçak saldırısını düzenlerken bir kedinin aniden rahatsız olup o ortamdan kaçmaya çalışması dikkatleri çekti. Daha sonra o yere saldırı düzenlendiğini tespit eden radarlar, askerlerin çoktan başka yere saklandığını anlamış ve kediyi o günün kahramanı ilan etmişler.

Kedi bıyıkları ise adeta onları karmaşık labirent ve sokaklardan istedikleri yere götüren büyü aracıdır. Yapılan deneylerde labirentlere bırakılan kediler, bıyıklarını duvara sürterek gidecekleri yönleri rahatlıkla buldukları ve bu şekilde başlarını dertten kurtardıkları kanıtlanmış.

Günümüzde insanların aslında büyü sandıkları birçok olayın artık bilimsel açıklamaları olduğunu görüyoruz ama yine de sanırım gerçek hayattan o kadar sıkılıyoruz ki biraz da büyü olaylarına inanmak bizi eğlendiriyor ve rutinimizi renklendiriyor. Bunların hepsini bir kenara bırakırsak, mutlu kedilerin bulunduğu her yerin daha sıcak ve huzurlu olduğu tartışılamaz. Büyü özellikleri ise onları bizim için daha özel ve gizemli kılar. :)

VETERİNER
HEKİM
İRİNA
YAPAR

YAZI SERİNLET

Yaz ayları yaklaşıyor ve sıcaktan bunalan kedileriniz için ne yapabilirim diye düşünüyorsunuzdur eminim.

Yaz aylarında artan sıcaklarla birlikte kedilerde güneş çarpması, su kaybı, hızlı nefes alıp verme, kalp atışında hızlanma, düzensiz solunum, yüksek ateş, kusma, salya artışı, agresyon, çukurlaşmış gözler veya tuvalet kabında daha az idrar belirtisi başta olmak üzere daha birçok belirti hayvan sahiplerinin kaygılanmasına sebep olabiliyor. Bu saydığımız belirtiler başka hastalıklarda da görülebileceği için kesin bir tanı koymak doğru olmaz fakat özellikle sıcak havalarda kedilerde gözlediğimiz bu belirtiler hayvan sahiplerini şüphelendirmelidir. Daha sonraları ciddi sağlık sorunları ile karşılaşmamak için önceden önlem almak oldukça önemlidir (“Sıcak havalar ve kediler” par. 1).

Sıcaklardan bunalan kedim için ne yapabilirim ya da ne yapmamalıyım?

Kediler insanlar gibi terleyemezler. Bunun yerine, kedilerin serin yüzeylere yayılarak, daha hızlı nefes alarak ve soğuk su içerek sürekli ısı salması gerekir ("Kedileri Serinletme Yöntemleri" par. 4).

Kedilerin yaz aylarında su ihtiyacı artacağı için ve çok fazla gezinme eğiliminde olmayacağı için evin çeşitli yerlerinde su kabı bulundurmanız daha iyi olacaktır. Isınan içme sularını serin sularla yenilemek daha rahatlatıcı olabilir. Suyun buharlaşma ihtimaline karşı düzenli olarak kontrol etmeliyiz. Bunun yanında tazeliğini koruması açısından mama kaplarını sıcağa maruz bırakmamaya özen göstermeliyiz. Oyun faaliyetini en aza indirmeliyiz. Kedinizin sıcak günlerde oyun oynamasını desteklemeyin. Kedinizin tüylerini tıraş etmeyin. Onun kürkü; güneş yanmasına karşı koruma sağlamaktadır. İlave olarak solgun veya açık renkli kediler sürekli güneşten uzak tutulmalıdır. Laguna Hills Hayvan Hastanesi'nde, "American Veterinary Medical Association" üyesi olan Bernadine Cruz "Açık renkli kedilerin kulak ve burun uçları cilt kanserine yatkındır." diyor ve güneş kremi sürmenin yardımcı olabildiğini, fakat çoğu kedinin çabucak potansiyel zehirli maddeyi yalamanın bir yolunu bulacağını da ekliyor. Arabayı park ettikten sonra kedinizi arabada bırakmayın. Bir arabanın içerisi, dışardakinden daha sıcak olacak şekilde hızla ısınabilmektedir. Pencereyi birkaç parmak aralık bırakmak asla arabanın içini serinletmeye yetmeyecektir (Yaz aylarında kedileri serinletmek için tavsiyeler, par. 3).

Kediler üzerinde şu ana kadar edindiğim gözlemlerimden yola çıkarak önemli aynı zamanda kurtarıcı olduğunu düşündüğüm birkaç çözüm önerisinden bahsetmek istiyorum. Kedinizin gün içerisinde uyumayı sevdiği, dinlediği yere önceden dondurucuda bulunan bir su şişesini veya ev yapımı bir buz torbasını havluya sararak bırakmak serinlemesine yardımcı olacaktır. Evin serin olmasına özen gösterin. Evden çıkmadan önce klimayı düşük ayarda çalıştırıp bırakmak ya da hava akışı sağlamak için vantilatörden yararlanmak, perdeleri kapatarak güneş ışığını engellemek, kedinin saklanmayı sevdiği yerleri gölgelik olarak düzenlemek (masa altı, mobilya ve yatak altları vb) sıcaklar için kurtarıcı olacaktır. Kediler çoğu zaman ıslanmaktan çok hoşlanmaz ama nemli bir havluyla serinlemesine yardımcı olabilirsiniz. Nemli, hafif ıslatılmış havluyu kedinin başından itibaren arkaya doğru sıvazlayarak okşayabilirsiniz. Hatta serinlemesi için bir sprey şişesi yardımıyla kulaklarına, karnına, patilerine su sıkmanız serinlemesine yardımcı olacaktır.

Kedilerin güvenliği için su dolu küvet, deniz ve havuza sokmak tehlikeli olacağından önermiyoruz. Siz evde yokken pencerenin açık kalması son derece tehlikelidir. Kedinizin kaçma veya pencerenin üstüne kapanma ihtimali olduğundan kesinlikle dikkat edilmesi gereken bir konu da budur.

EME ITALY

POLYTER EVO
Fizyoterapi Cihazı

Polyter Vet Fizyoterapi Cihazı

Polyter Vet veteriner hekimlerin kullanımına özel üretilmiş, kullanıcı dostu, multifonksiyonel, kapsamlı bir fizyoterapi cihazıdır.

Taşınabilir, modüler ilk fizyoterapi cihazıdır.

Tüm özelliklerin bir araya gelmesi ile oluşturulan kolay kullanımlı veteriner yazılıma sahiptir. Grafikleri için son teknoloji işletim sistemleri kullanılmıştır.

Politer Vet veteriner klinikleri ve hayvan hastaneleri için ideal bir fizyoterapi cihazıdır.

Fizik tedavi için ihtiyaç duyulan tüm modüllerin bir arada bulunduğu kombine bir cihazdır.

Farklı patolojik problemlere göre farklı tedavi seçenekleri sunmaktadır.

- **Magneto Terapi**
- **Laser Terapi**
- **Elektro Terapi**
- **Terapötik Ultrason**

FUJIFILM
Value from Innovation

128
test/saat

Sadece 10µL numune yeterlidir.
Na/K , Anion GAP, ALT/AST, BUN/CRE,
ALB/Glob, Globulin hesaplamaları.
Tek seferde birden fazla test için sarf yerleştirme imkanı ile kolay kullanım.
Geniş ve gelişmiş 7 inç dokunmatik ekran
Otomatik pipetleme ve otomatik dilüsyon
Saatte minimum 120 test
Dahili termal yazıcı
Ebat: 47mmx 370mmx360mm

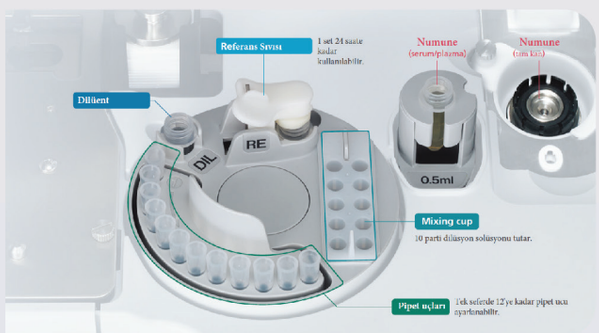

YENİ

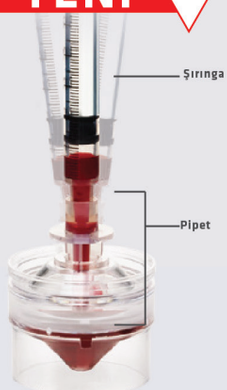

hasvet®
4444 VET 838

10µL /test

Automated Clinical Chemistry Analyzer NEW
DRI-CHEM NX600IC
For veterinary

Evin sıcaklığından bunalan kedilerimiz için dış mekan alternatifleri yaratabiliriz. Kedi dostu bir bahçe düzenlemek her kedi için eğlenceli olacaktır. Kedilere kendilerini güvende hissetmelerini sağlayan bir dış ortam sağlamak sadece refahları için çok faydalı olmakla kalmaz, aynı zamanda onların evden çok uzakta dolaşmalarını önlemeye de yardımcı olabilir (çeşitli tehlikelere maruz kalma olasılıklarını azaltabilir) (Creating A Cat-Friendly Garden or Outside Space par.1).

Kediniz için 'kedi dostu' bir bahçe veya dış alan sağlamanın aşağıdaki faydaları sağladığını görebilirsiniz:

1.Kediler ev içerisinde izole bir ortamda yaşadığı için dış ortamda vakit geçirmeleri; evdeyken daha rahat ve daha az stresli bir yaşam sürmelerini sağlar.

2.Kediler eğlenceli ve güvenli bir alanda vakit geçirecekleri için sıkılma veya hayal kırıklığına uğrama olasılıkları daha düşük olabilir.

3.Kedilerin hayvan sahiplerinden bekledikleri ilgi, zaman ve dikkat azalacağı için biraz daha bağımsız hale gelebilir.

4.Çok kedili evlerdeki kediler birbirleriyle daha iyi anlaşabilir veya aralarında daha az çatışma olabilir, çünkü erişebilecekleri daha fazla alana sahiptirler.

5.Kediniz dış mekanı keşfetmek için ne kadar çok zaman harcarsa o kadar aktif ve formda kalabilir (özellikle genellikle hareketsiz veya fazla kilolu kediler için iyi bir seçenek olacaktır).

Dış mekanı kedi dostu bir mekan haline getirmek için şu değişiklikleri yapabilirsiniz:

1. Hepimizin bildiği gibi genel olarak kediler saklanmaktan hoşlanır ve korktuklarında, endişeye kapıldıklarında saklanacakları yerlere ihtiyaç duyarlar. Kedilerin güvende hissetmelerine yardımcı olmak için saklanacakları yerler dizayn edebiliriz. Açık bir bahçe veya dışarıdaki bir alan, kedileri oldukça savunmasız hissettirebilir – korktuklarında ya da yabancı bir kedinin kendi bölgelerine girdiğini gördüklerinde kaçıp saklanabilecekleri hiçbir yer yoktur. Bu nedenle saklanacakları yerler sağlamak, kedinizin dışarıda daha rahat hissetmesine yardımcı olabilir. Bunlar, kedinin saklanmak için kullanabileceği yoğun çalılarla ve diğer yeşillikler aracılığıyla kolayca oluşturulabilir; ayrıca eski ahşap kutular, masa ve sandalyeleri de bu amaçla kullanabilirsiniz.

2. Kediler, kendilerini daha güvende hissetmelerini sağlayabileceği için yüksekte olmayı severler. İyi bir bakış açısı veya gözetleme noktasına sahip olmaları için yüksek yerler oluşturabiliriz. Kediler için raflar, çıkıntılar, masalar ve banklar uygun yüksek yerler arasında bulunur.

3. Uygun bir zemin ayarlayarak tuvalet yapacakları yer haline getirebiliriz. Talaş, kum, toprak içeren temiz bir alan kedinizin tuvalet ihtiyacı için uygun bir yer olabilir. Ancak kedinizin bunun için belirli bir tercihi olabilir. Bu yüzden tuvaletinizi oluşturmadan önce kedinizin hangi zemini tercih ettiğini test etmek daha uygun olacaktır.

4. Uyuyabilecekleri ve dinlenebilecekleri rahat bir alan oluşturabiliriz. Bunun için bahçenize bir minder bırakabilir, içine battaniye yerleştirilmiş korunaklı bir kedi evi kullanabilirsiniz.

5. Mekana koklayıp keşfedebilecekleri toksik ve zararlı olmayan bitkiler yerleştirebiliriz

6. Rüzgar, yağmur ve serin havalarda sığınmaları için bir barınak dizayn edebiliriz. Eski bir ahşap kutu veya amaca yönelik olarak inşa edilmiş bir 'kedi evi', kediniz için mükemmel bir barınma yeri sağlayabilir.

7. Kedinizin yeterince su içtiğinden emin olmalısınız. Bazen kediler musluk suları yerine doğal kaynak sularını tercih edebilir. Bunun için yağmur suları iyi bir seçenek olacaktır. Bahçenize bırakacağınız bir kap ya da tabak yardımıyla yağmur suyunun toplanmasını ve kedinizin bundan faydalanmasını sağlayabilirsiniz. Alan birden fazla kedi tarafından kullanılıyorsa, çeşitli yerlerde birden fazla su kaynağı sağlamak da çatışmayı azaltmaya yardımcı olabilir.

8. Kediler pençelerini iyi durumda tutmak için yüzeyleri çizmeyi severler. Bahçenize veya dış alanınıza yerleştirilmiş eski bir ağaç kütüğü veya büyük bir dal, kediniz için iyi bir tırmalama direği ve/veya tüneme/dinlenme yeri sağlayabilir (Creating A Cat-Friendly Garden or Outside Space).

KAYNAKÇA

BATTERSEA. "Creating A Cat-Friendly Garden or Outside Space". Erişim adresi https://www.battersea.org.uk/pet-advice/cat-care-advice/enriching-your-garden-or-outside-space

Hill's. "Kedileri Serinletme Yöntemleri". Erişim adresi https://www.hillspet.com.tr/cat-care/healthcare/heat-exhaustion-in-cats

Kalbimdeki Patiler. "Sıcak havalar ve kediler" Erişim adresi https://www.kalbimdekipatiler.com/sicak-havalar-ve-kediler/

Kedi9.com. "Yaz aylarında kedileri serinletmek için tavsiyeler".Erişim adresi https://www.kedi9.com/yaz-aylarinda-kedileri-serinletmek-icin-tavsiyeler/

VETERİNER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİSİ GÜRSEL ERBÜLBÜL

YEŞİL DENİZ KAPLUMBAĞASI

Bulunduğu Coğrafik Bölge
Hint Okyanusu,
Atlantik Okyanusu,
Pasifik Okyanusu,
Akdeniz

(Chelonia mydas)

Mavi suların büyük, sevimli ve azimli üyesi Chelonia mydas...

Ülkemizde Caretta caretta türü ile beraber bol miktarda görülebilen bu canlı; Kıbrıs'ta ve ülkemizin Akdeniz kesiminde sıkça gözlenmektedir. Özellikle Muğla-Dalyan ve Adana-Akyatan'da bolca rastlayabilirsiniz bu canlıya. Ayrıca birçok deniz kaplumbağası gözlem merkezinde gönüllü olarak çalışarak kendinize iyi deneyimler katmanız da mümkün. Gelin, çok bilinen Caretta caretta kaplumbağalarından ziyade az bildiğimiz, duyduğumuz Yeşil Deniz Kaplumbağaları'ndan bahsedelim biraz...

Ortalama ömür	75 yıl
Ortalama ağırlık	150-200 kg
Ortalama Boy Uzunluğu	100-120 cm
Cinsel Olarak Aktif Olduğu Yaş	27-50
Çiftleşme Sıklığı	2-4 yılda bir
Çiftleşme Dönemi	Haziran-Eylül
Kuluçka Dönemi	45-75 gün
Yuvadan Çıkan Yavru Sayısı	75-200 yavrunun ancak %10'u

Yaşam Alanı

Yeşil Deniz Kaplumbağaları sığ, tropik ve subtropik sularda, sahil şeridi boyunca, genellikle yosun ile beslenerek yaşamaktadırlar. Çiftleşme ve yumurta üretimi sonrası yumurtalarını kumsalda engebeli arazilere gömerek bırakmayı tercih ettikleri için genel olarak sahil şeridinde yaşarlar. Yumurtalarını bıraktıktan sonra ise hemen denize geri dönerler. Bu canlılar için en tehlikeli durum; sahile çıkıp yumurtaları bıraktıktan sonra tekrar denize dönme anıdır çünkü sahil kenarında sıkça yırtıcı canlılarla karşılaşmaları hem dişiler hem de yumurtalar için büyük bir risk oluşturmaktadır. Bu nedenle bir deniz kaplumbağası gözlem bölgesinde bulunma şansınız olursa bol bol yumurta tepeleri ve ne yazık ki yırtıcılar tarafından öldürülmüş dişi kaplumbağaları görmeniz mümkün.

Üreme

Bir Yeşil Deniz Kaplumbağası yaklaşık 27-50 yaşlarında cinsel olarak aktiftir. Genellikle Haziran-Eylül ayları arasında çiftleşmeler gerçekleşir ve 2-4 yılda bir aynı plaja dönerler.
Yeşil Deniz kaplumbağalarında tek eşlilik görülmez. Kıyı şeridinde çiftleşme halinde bulunan dişi ve erkek kaplumbağa gördüğünüzde çok yakın çevrelerinde çiftleşmek için sıra bekleyen bir erkek kaplumbağa daha görmeniz mümkündür.

Cinsiyet Ayrımı

Cinsiyet ayrımı tüm kaplumbağalarda olduğu gibi kuyruk ve kloakal açıklığın uzunluğuna bakılarak yapılır. Dişiler daha kısa kuyruğa ve anüs ile kuyruk ucu arasında daha kısa mesafeye sahipken erkeklerde durum tam tersidir. Ayrıca erkekler dişilere göre daha uzun tırnaklara sahiptir ve boyları dişilere göre biraz daha kısa kalır.

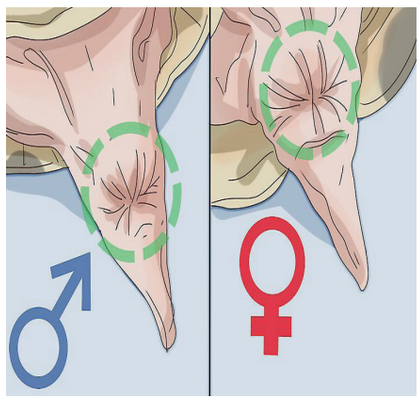

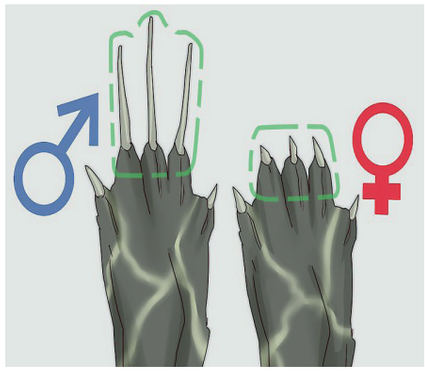

Dişi; yumurtalarını 'Yaşam Alanı' başlığı altında anlattığımız gibi kıyıya çıkarak kum içerisinde belirli bir derinliğe gömer. Tek bir yuvadan ise 75 ile 200 arasında yumurta çıktığı bilinmektedir. Ancak bu yuvadaki yavrulardan ancak %10'u hayatta kalabilmektedir.

Fiziksel Yapı

Yeşil Deniz Kaplumbağaları; subdermal yağları yeşilimsi olduğu için bu ismi almaktadır ve yıllar içinde renkleri değişir. Kısa fakat çok kuvvetli ağız yapıları ise bitkileri çekip kopartmak için oldukça uygundur. Boyları 100-120 cm arasında değişen,ağırlıkları ise 150-200 kg olan Yeşil Deniz Kaplumbağaları dünyadaki ikinci en büyük deniz kaplumbağasıdır.

Yumurta Gelişimi

Sizlerin de bildiği üzere birçok kaplumbağada olduğu gibi Yeşil Kaplumbağalarda da yumurta sıcaklıktan etkilenir. 28.5°C'den düşük sıcaklıktaki yuvalarda daha çok erkek yavru oluşurken 30.3°C'den yüksek sıcaklıktaki yuvalarda daha çok dişi yavrular oluşur. Kuluçka dönemi ise 45-75 gün devam eder.

Davranış

Yeşil deniz kaplumbağaları genel olarak aynı plajda doğduğu aile ile yaşamayı tercih ederler. Zamanlarının çoğunu yüzerek geçirirler. Günde 20-90 km arasında mesafe kat ederler. Ayrıca birçok deniz kaplumbağasına göre de daha hızlı hareket ederler.

Kaynakça:
1) *Hersh, K. Chelonia mydas Green Turtle. Erişim adresi https://animaldiversity.org/accounts/Chelonia_mydas/*
2) *Green Sea Turtle (Chelonia mydas). (2017 Şubat). Erişim adresi https://www.fws.gov/northflorida/SeaTurtles/Turtle%20Factsheets/green-sea-turtle.htm*
3) *AnAge entry for Chelonia mydas. Erişim adresi http://genomics.senescence.info/species/entry.php?species=Chelonia_mydas*

hasvet®
"farklı yaklaşımlar, farklı çözümler"

4444 VET 838

Vcheck

V200
Hızlı Test Analiz Cihazı

Vcheck Testleri Kantitatif

Akut Faz Proteinleri
- Canine CRP 2.0 (CReaktif Protein)
- Feline SAA 2.0 (Serum Amyloid A)

Pankreatitis
- cPL (Canine Pankreatik Lipaz)
- fPL 2.0 (Feline Pankreatik Lipaz)

Endokrin
- cCortisol (Canine Kortizol)
- T4 (Tiroksin)
- cTSH (Canine Tiroid Stimülan Hormon)
- cProgesterone (Canine Progesteron)

Kardiyak Bio Belirteç
- Canine NT- proBNP
- Feline NT- proBNP

Tromboembolizm
- D dimer

Vcheck Testleri Yarı Kantitatif

Hastalık Düzeyi B elirleme Testleri
- CCV Ag (Canine Coronavirus Antijeni)
- CDV Ag (Canine Distemper Virus Antijeni)
- CPV Ag (Canine Parvovirus Antijeni)
- CPV/CCV Ag (Canine Parvovirus/Canine Corona Virus Antijeni)
- CHW Ag (Canine Kalp Kurdu Antijen Testi)
- FPV Ag (Feline Panlökopeni Antijen Testi)

Bağışıklık Düzeyi Belirleme Testleri
- CPV Ab (Canine Parvovirus Antikoru)
- CDV Ab (Canine Distemper Virus Antikoru)
- CAV Ab (Canine Adenovirus Antikoru)
- FHV Ab (Feline Herpesvirus Antikoru)
- FPV Ab (Feline Panlökopeni Virüs Antikoru)
- FCV Ab (Feline Calicivirus Antikoru)

Eklenecek Parametreler
- Troponin I(TnI)
- Canine Giardia Ag
- CIV Ag (Canine Influenza Virüs)
- CAV Ag (Canine Adeno Virüs)
- Canine Leishmania
- Canine E. canis
- Canine Anaplasma
- FeLV Ag (Feline Leukemia Virüs)
- FCoV Ag(Feline Corona Virüs)
- FIV Ab (Feline Immunodeficiency Virüs)
- Feline Toxoplasma Ab

Kedilerde Beyin Tümörleri Şimdi ne olacak ?

Düşüncesi bile keyif kaçıran bir konuyu ele almak istedim bu sayıda. Bazen bizlerle geçirdikleri uzun yıllardan sonra, bazen hala genç yaşlarda karşımıza çıkabilen; belki de en çaresiz kaldığımız problem: Beyin tümörü. Sevindirici olan nokta ise beyin tümörlerinin kedilerde oldukça nadir görülmesi. Bazen etkili bir şekilde tedavi edilebiliyor, bazen elden pek bir şey gelmiyor. Kedilerde kaç yaşında, hangi ırkta, hangi tip tümörler karşımıza çıkıyor? Hangileri tedavi edilebiliyor? Hangi tedavi yöntemi daha etkili? Tüm bu soruları bu yazımda elimden geldiğince yanıtlamaya çalıştım.

Öncelikle tümörün ne olduğundan bahsederek başlayalım. Tümör; kuralsız ve sınırsız olarak çoğalan hücrelere verilen addır.

Her tümör kötü huylu değildir ama bu durum zamanla değişim gösterebilir.

Beyin tümörleri; beyin dokusu veya beyin zarlarından köken alır. Eğer bu tümör ilk olarak beyinde şekillendiyse “Primer Beyin Tümörü”, vücudun başka bir yerinden beyin dokusuna taşındı, yani metastaz yaptıysa “Sekonder Beyin Tümörü” olarak adlandırılırlar.

Kedimde Beyin Tümörü Olduğunu Nasıl Anlarım?

Pek çok beyin tümörünün bazı tetkikler ve görüntüleme yöntemleri olmaksızın tespit edilmesi zordur. Semptomlar kulak enfeksiyonu, sinir sistemi enfeksiyonu/yangısı gibi patolojilerle karıştırılabilir. Beyin tümörü varlığında çoğunlukla semptomlar artmaya devam eder.

Beyin Tümörlerinin Semptomları

Nöbet: En sık görülen bulgudur. Kas seğirmesi, bilinç kaybı, salya artışı izlenebilir. Nöbetler birkaç saniyeden birkaç dakikaya kadar sürebilir.

Davranış Değişikliği: Beyin; duygular ve davranışlar dahil birçok işlevden sorumludur. Bu nedenle beyinde gelişen bir tümör kedinizde saldırganlık, korku gibi davranışlar gelişmesine neden olabilir. Aynı zamanda öğrenilmiş davranışlarda kayıp, depresyon, uyuşukluk, sürekli vokalizasyon (miyavlama) görülebilir.

Görme Kaybı: Tümörün lokalizasyonuna bağlı olarak tek veya her iki gözde görme kaybı şekillenebilir.

Yiyecek ve Su Alımında Değişiklik: İştahta ve su içme isteğinde azalma/artış görülebilir.

Huzursuzluk: Huzursuz davranış sergileme, volta atma, daire çizme gibi aktiviteler görülebilir.

Baş ve boyun ağrısı: Kafasını hareket ettirmede isteksizlik ve baş-boyunda hareket kısıtlaması şeklinde izlenebilir.

Dengesizlik: Sallantılı yürüyüş, yere yakın-sürünür tarzda hareket etme, yüksek yerlere inip-çıkmada zorluk görülebilir.

Kusma: Salya artışı mide bulantısını gösterir. İştahsızlık ve tekrarlayan kusma gelişebilir.

Diğer kanser bulguları: Kilo kaybı, vücudun başka bölgelerinde tümör oluşumu gibi diğer kanser bulguları şekillenebilir.

Beyin Tümörlerinin Nedenleri

Kedilerde beyin tümörlerine neden olabilecek nedenler ve risk faktörleri bilinmemektedir. Çeşitli diyet, çevresel, genetik, kimyasal ve bağışıklık sistemi faktörlerinin söz konusu olabileceği tahmin edilmektedir.

Beyin Tümörlerinin Tanısı

Kedinizin beyin tümörü olduğundan şüpheleniyor veya nörolojik semptomlar gösterdiğini düşünüyorsanız en kısa sürede veteriner hekiminize başvurmanızı öneririz. Veteriner hekiminiz, bu duruma neden olabilecek olayları ve olası olayları dikkate alarak evcil hayvanınızın kapsamlı fiziksel muayenesini yapacaktır. Bunu takiben gerçekleştirilecek nörolojik muayene ile nörolokalizasyon verileri elde edilir. Kan tahlillerini takiben hasta; manyetik rezonans görüntüleme (MRI) taramasına yönlendirilir. Bu görüntüleme yöntemi beyin ve sinir sistemindeki patolojileri gösterirken; X-Ray ve ultrasonografik muayene ile vücudun diğer bölgelerindeki birincil tümörler saptanabilir. Her ne kadar bazı tümörler MR'daki lokalizasyon ve sinyal özelliklerine göre teşhis edilebiliyor olsa da kesin tanı çoğunlukla doku biyopsisine dayanmaktadır.

Beyin Tümörlerinde Tedavi Seçenekleri

Eylemin ilk adımı ağrı yönetimidir. Kanserin evresine bağlı olarak kedinizin çok fazla ağrısı olabilir. Tedavi süresince ağrıyı hafifletmek için hekiminiz tarafından uygun görülen antiinflamatuar ilaçlar ve opioidler reçete edilebilir. Kedilerde beyin tümörleri tamamen çözümsüz vakalar değildir. Tümörün türüne, boyutuna ve yerleşimine göre çeşitli tedavi seçenekleri olabilir. Bu seçenekler:

Resim No.1

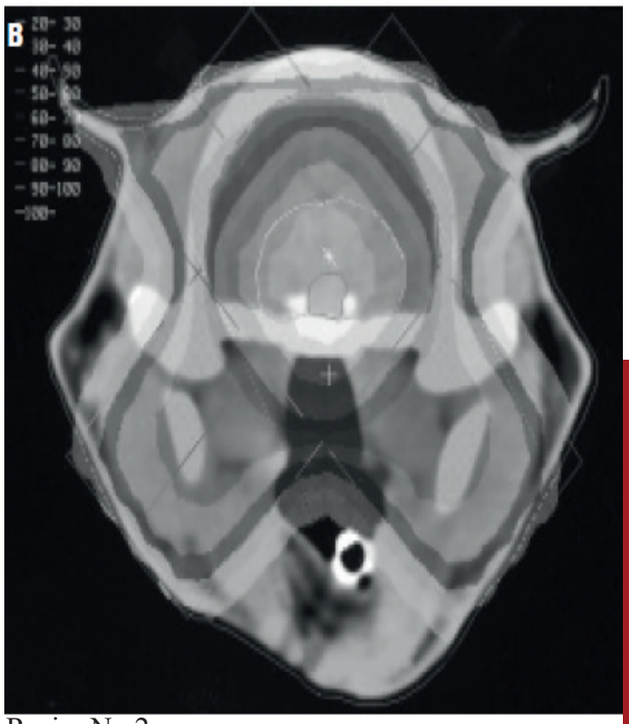

Resim No.2

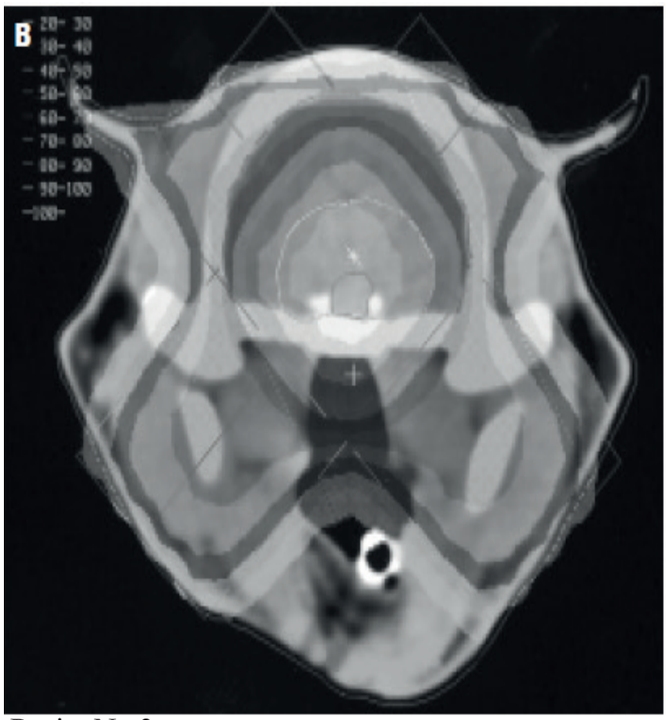

Resim No.3

Resim No.4

"Spesifik olarak beyin tümörlerine yatkın olduğu bilinen bir kedi ırkı varlığı bulunmamaktadır ancak yaşlı erkek kedilerde, beyni örten zarlardan köken alan iyi huylu tümörlerin (meningiomlar) görülme olasılığı yüksektir."

Cerrahi Tedavi: Eğer tümör uzaklaştırılabilir bir bölgedeyse ve tamamen temizlenebileceği düşünülüyorsa cerrahi yaklaşım genellikle en iyi ve en çok tercih edilen tedavi yöntemidir. Ne yazık ki beyin tümörlerinde, tümörün tamamen uzaklaştırılması nadiren mümkündür. Bununla birlikte, ameliyat sırasında tümörün olabildiğince uzaklaştırılması sonrasında, kalan hücreler radyasyona daha ”duyarlı” hale gelebilir. Politerapi yaklaşımı (ilaç, ameliyat ve radyasyon kombinasyonu) insandaki çoğu beyin tümörünün tedavisinin temelini oluşturur. Tedavinin amacı, diğer tedavilere daha iyi bir başarı şansı vermek için tümörün büyük kısmını ameliyatla çıkarmaktır. Cerrahi; en invaziv ve maliyetli seçenektir ve bazen cerrahi sonrasında beyinde geri dönüşü olmayan hasar şekillenebilir.

Medikal Tedavi: Kemoterapi veteriner hekimlikte yaygın olarak kullanılan bir kanser tedavi yöntemidir. Genellikle sistemik hale geçmiş veya yayılmış kanserleri tedavi etmek için kullanılır. Beyin diğer organlara kıyasla çok daha korunaklı olduğu için çoğu kemoterapötik beyin dokusuna ve tümörlerine nüfuz edemez. Bununla birlikte kemoterapi, beyin tümörü olan bir hastada görülen bazı belirtileri azaltmaya yardımcı olabilir. Tümörün neden olduğu ödem ve basıyı azaltmak için bazı steroid/nonsteroidler ve nöbetleri kontrol altına almak için antiepileptik ilaçların bir kombinasyonu reçete edilebilir. Bazen bu reçeteler ile semptomların çoğunu hafifletilebilir ve hastanın yaşam kalitesi bir süreliğine arttırılabilir.

Radyoterapi: Veteriner hekimlikte stereotaktik radyasyonun (SRS / SRT) kullanılmasından önce, evcil hayvan sahiplerine sunulan en gelişmiş radyasyon tedavisi, geleneksel olarak fraksiyone radyasyon tedavisiydi (CFRT). CFRT tek başına veya tümörün tamamen temizlenemediği cerrahi girişimlerden sonra tercih edilebilir. CFRT, tümörü; cerrahi girişim veya kemoterapinin sağlayamayacağı şekilde tedavi edebilir ve çoğu durumda önerilen tedavi şeklidir ancak dezavantajları da vardır. Bu dezavantajın en büyüğü, tümöre verilen radyasyonun onu çevreleyen sağlıklı dokuya da zarar vermesidir. Bir diğer radyoterapi seçeneği ise Stereotaktik Radyasyon Terapisi’dir (SRT/SRS). Geleneksel radyasyon tedavisinin aksine, SRS/SRT; milimetrenin altında hassasiyetle yüksek dozda radyasyon verebilir. Bunun anlamı:

-Tümöre maksimum hasar ve yakındaki sağlıklı dokulara minimum ikincil hasar oluşturmak,
-CFRT’ye oranla daha az sayıda radyoterapi seansı,
-Çok az veya sıfır yan etki ile hızlı iyileşme,
-Daha önce tedavi edilemez olduğu düşünülen tümörleri tedavi etme imkanı sağlanmasıdır.

Palyatif: Palyatif tedaviler, kedinizin konforunu ve yaşam kalitesini artırmaya/korumaya yardımcı olur ancak kanseri tedavi etmez. **Kediniz için en doğru ve geçerli yönteminin belirlenmesine veteriner hekiminiz yardımcı olacaktır.*

Yaşam Beklentisi, Sağkalım Süresi ve Prognoz

Prognoz duruma göre değişir, ancak gelişmiş radyasyon tedavisinden sonra ortalama hayatta kalma süresi, kanserin türüne ve ne kadar erken tedavi edildiğine bağlı olarak gliomalar için 12-14 ay ve menenjiyomlar için 20-24 ay arasında değişmektedir. Herhangi bir kanser, ne kadar erken teşhis edilir ve tedavi edilirse, tedavinin başarılı olma şansı o kadar artar.

Teşhis Sonrasında Yaşantının Düzenlenmesi

Tedavi süresince ve sonrasında hastanın nörolojik muayenesi düzenli olarak yapılmalıdır. Bazı durumlarda bilgisayarlı tomografi (BT) veya manyetik rezonans görüntüleme (MRI) taraması ile görüntüleme tekrarları gerekebilir. Kedinizde gelişebilecek bir nüks veya tümörün ilerlemesi ihtimallerine dair belirtileri izlemek ve yakından takibi gerekmektedir.

Veteriner Hekim
Dilruba Pervaz Altunyuva

Kaynakça

Dewey C.W., Costa R. C. (2015) Practical Guide to Canine and Feline Neurology (3rd ed.).John Wiley and Sons Shores A., Brisson B.A. (2017) Current Techniques in Canine and Feline Neurosurgery. John Wiley and Sons Görsel 1-2-3-4: Kaser-Hotz, B., Rohrer, C. R., Stankeova, S., Wergin, M., Fidel, J., & Reusch, C. (2002). Radiotherapy of pituitary tumours in five cats. Journal of Small Animal Practice, 43(7), 303–307. doi:10.1111/ j.1748-5827.2002.tb00078.x

Kedilerde Solar Dermatit ve Skuamöz Hücreli Karsinom

Güneş dermatiti (veya aktinik dermatit), güneşe maruz kalmanın neden olduğu bir cilt hastalığıdır. Kedilerde özellikle kulak kepçeleri, burun ve alt göz kapakları gibi beyaz pigmentsiz bölgelerde görülmektedir. Erken safhalarda deri bir dereceye kadar kıl dökülmesiyle birlikte pembe ve pullu görünür, ancak durum ilerledikçe bölge kabuklanır ve aşınır.

Kedi genellikle lezyonlardan rahatsız olur ve onları travmatize ederek kanamaya neden olur. Tedavi edilmezse bazı vakalar ilerler ve bölgede kötü huylu bir tümör (skuamöz hücreli karsinom) gelişebilir.

Durumunilerlemesini önlemek için ne yapılabilir?
Güneş ışığından kaçınılmalıdır. Bu en iyi şekilde, kediyi güneşli günlerde 09.00-16.00 saatleri arasında içeride tutarak başarılır. Bu mümkün değilse, etkilenen bölgelerde güneş kremi kullanılabilir.

Kedide skuamöz hücreli karsinom olup olmadığını nasıl anlarım?
Etkilenen bölgeden bir biyopsi (küçük bir doku örneği) alınması gerekebilir. Bunu yapabilmek için kedinin genel anestezi alması gerekecektir. Biyopsi, kötü huylu hücrelerin olup olmadığını görmek için mikroskop altında inceleyecek olan bir histopatoloğa gönderilmelidir.

Resim No.1

Resim No.2

Skuamöz hücreli karsinom nasıl tedavi edilir? Tercih edilen tedavi, etkilenen bölgenin ve bunu çevreleyen dokunun geniş bir şekilde cerrahi olarak çıkarılmasıdır. Etkilenen bölge kulaklarsa tedavi genellikle basittir. Kulak kepçelerinin tamamen uzaklaştırılması gerekli olabilir; bunun kedi üzerinde hiçbir zararlı etkisi yoktur ve genellikle son görüntüsü tamamen kabul edilebilirdir. Tüm hastalıklı dokuyu çıkarmak her zaman mümkün olmadığından burun veya göz kapakları etkilenirse ameliyat daha zor olabilir. Radyoterapi veya kriyocerrahi gibi ek tedavilere ihtiyaç duyulabilir. Erken vakalar, bu ikinci tedaviye daha uygundur. Burun tutulumu olan ileri vakalarda son çare olarak burnun alınması düşünülebilir.

Skuamöz hücreli karsinom ameliyatının ardından olası sonuç nedir? Özellikle kulaklar söz konusu olduğunda ve hastalık erken fark edildiğinde prognoz genellikle iyidir. Hastalıklı dokunun tamamı yeterince çıkarılmazsa, tümör operasyon bölgesinde nüks edecektir; burun veya göz kapakları etkilendiğinde bu bir sorun olabilir ve bu gibi vakalarda ek tedavilerin sıklıkla kullanılmasının nedeni budur.

Kaynakça:
http://www.karaleekaranavets.com/images/btwdocs/KK-VS-Newsletter-Issue4-Jul-Aug-2016.pdf
https://www.vetstream.com/getmedia/22faa417-4de4-49a2-9bd2-87f7728de6a5/18_103387
sitelerinden çeviri yapılmıştır.

SÜREKLİ EĞİTİM MERKEZİMİZ,
SAHİP OLDUĞUNUZ TÜM MEDİKAL DONANIMLARI
AKTİF ŞEKİLDE KULLANDIRMAK İÇİN
HER ALANDA TEORİK VE UYGULAMALI
MESLEKİ GELİŞİM, EĞİTİM VE SEMİNERLERİ İLE
ANTALYA MERKEZ OFİSİMİZDE SİZE HİZMET EDECEK.

hasvet® Medikal • Yazılım • Cerrahi | 4444 VET 838

HASVET
SÜREKLİ EĞİTİM MERKEZİ

BAZAL HÜCRELİ TÜMÖRLER

Tümörler canlılığın tarihi kadar eski olup, köpek ve kedilerde ölüm sebeplerinin önemli bir kısmını teşkil etmektedirler. Tarihi metinlerde ise ilk kez M.Ö. 3000-1500 yıllarına ait olduğu sanılan Mısır papirüslerinde değinilmiştir. İlk kanser vakası Tunç devrine (M.Ö. 1900-1600) ait olduğu sanılan Perulu İnkalara ait bir kadının kafatasında ve boynunda "malign melanom"a ait bulgulardır. (Yumuşak, N., 2012.).

Neoplazi kelimesi normal doku büyümesini aşan ve bulunduğu doku ile paralel olmayan bir büyümeyi anlatır.
Neoplastik dokular belli bir otonomiye sahiptir. Kendi damar sistemini ve destek dokusunu oluşturur. "Neos"' yeni, "plesia" oluşum anlamına gelmektedir (Arun, S.S., 2018).
Genç hayvanlarda iyi huylu, daha ileri yaşlarda ise kötü huylu tümörlerin görülme oranlarının arttığı görülür .
(Yumuşak, N., 2012).

Kedi ve köpeklerde deri tümörleri en sık karşılaşılan tümörlerdendir. Hemen her yaşta bu tümörlerle karşılaşılırsa da 6-12 yaşlı köpek ve 10-12 yaşlı kedilerde daha yaygındır. (Yumuşak, N., 2012). Avrupa kısa tüylü ve İran kedisi ırklarının deri tümörlerine yatkın oldukları saptanmıştır. Gerek kedilerde ve gerekse köpeklerde erkek hayvanlarda dişilere göre daha sık karşılaşılmaktadır (Yumuşak, N., 2012). Vücudun her bölgesinde oluşsalar da genellikle kafa, sırt, boyun, bacaklarda ve kuyrukta yerleştikleri görülür (Yumuşak, N., 2012). Kedilerdet ümörlerin %26,1'ini bazal hücreli tümörler oluşturur. Onu %21,1 ile mast hücreli tümör, %15,2 ile skuamöz hücreli karsinoma, % 14,7 ile fibrosarkoma ve %4,4 ile sebasöz hiperplazi/adenomlar izler (Aytuğ, N., 2019).

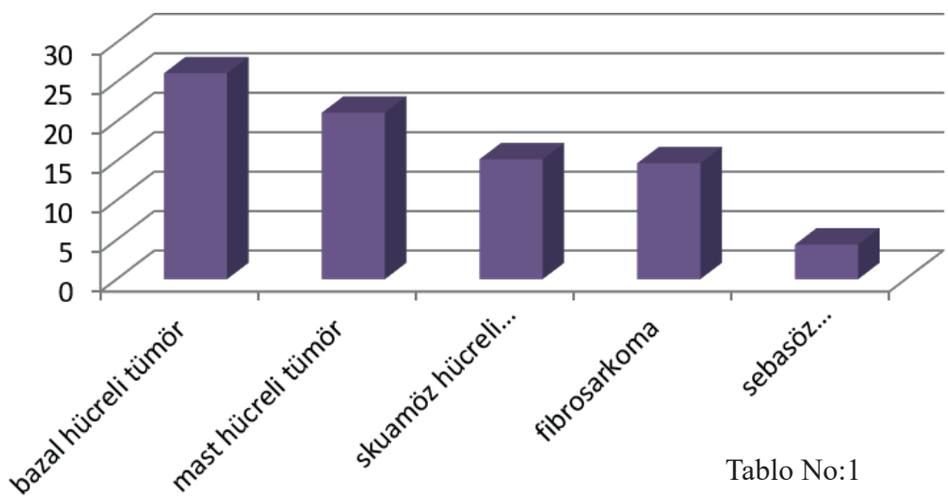

Tablo No:1

Avrupa kısa tüylü kedilerinde yapılan 680 vakanın yer aldığı retrospektif bir çalışmada skuamöz hücreli karsinom, lenfoma ve bazal hüce tümörleri en sık teşhis edilen neoplazmalar olmuştur (Manuali, E ve ark. 2020.).

Etiyoloji ve Patogenez

Bazal hücreli tümörler, epidermisin bazal keratinositlerinden köken alan benign tümörlerdir (VSSO, 2019.). Bazal hücreli tümörlerin, epidermis kök hücrelerinin neoplastik değişikliğe uğramaları sonucunda oluşmalarının olası olduğu düşünülüyor. Normal olarak hayat siklusuna devam eden hücrenin neoplastik bir hücreye dönüşmesine neden olan uyarımın ne olduğu ise bilinmemektedir.(Harvey, G.R., McKeever, P.J., 2006.).

Klinik Özellikleri

Bazal hücreli tümörlerde cinsiyet yatkınlığı yoktur. Büyük çoğunluğu yaşlı kedi ve köpeklerde görülür. Kedilerde cins yatkınlığı bulunmamaktadır. Ortalama 10-11 yaşında ortaya çıkar. Kedilerde görülen en yaygın melanotik tümördür. Malign bazal hücreli karsinom sadece iki kedide bildirilmiştir (VSSO, 2019.). Köpeklerde kedilere oranla çok daha nadir ortaya çıkar. Tümörler kedilerde soliter, sınırları belirgin, pigmentli, kapsüllü, bazen kistiktir ve serbeste hareket edebilirler. Ülsere olanları ve olmayanları vardır. Metastaz nadirdir. Ancak tam yapılmayan eksizyon sonrasında lokal nüksler görülebilir. Genellikle küçük olma eğilimindedirler. Kedilerde çoğunun çapı 2,5 cm'den küçüktür (Harvey, G.R., McKeever, P.J., 2006). Bazal hücreli tümörlere sıklıkla kafa ve boyun bölgesinde karşılaşılır (VSSO, 2019.).

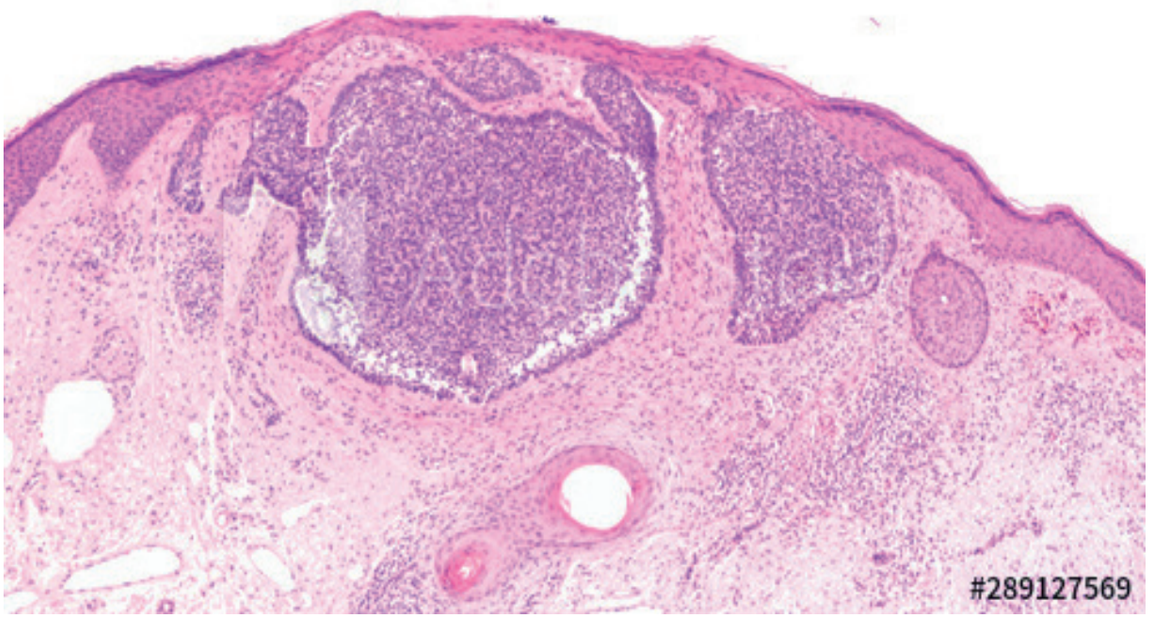

Resim No:1

Ayırıcı Tanı

Bakteriyel veya fungal granülom
Yabancı cisim granülomu
Foliküler kist
Diğer kutanöz tümörler
(Harvey, G.R., McKeever, P.J., 2006).

Tanı

Sitolojik görünümü karakteristik olmasına rağmen kesin tanı biyopsi örneğinin ya da cerrahi olarak çıkarılan örneğin histopatolojik incelemesi esas alınarak konulur. (Harvey,G.R., McKeever, P.J., 2006).

Bakınız Tablo no:1

Tedavi

Cerrahi eksizyon en etkili tedavi seçeneğidir. 1 cm'den küçükse kriyocerrahi tercih edilebilir.
(VSSO,2019.).

Prognoz

Prognozu iyi olan bir tümördür (Harvey, G.R., McKeever, P.J., 2006).

KAYNAKÇA

Aytuğ, N., 2019. Köpek ve Kedilerin İç Hastalıkları Klinik El Kitabı. Medipres. İstanbul. Syf.553.

Arun, S.S., 2018. Veteriner Genel Patoloji ve Tümör Bilimi Ders Notları. İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanlığı. İstanbul.

Harvey, G.R., McKeever, P.J., 2006. Kedi ve Köpeklerin Deri Hastalıkları. Nobel Tıp Kitapevi. İstanbul. Syf. 62.

Manuali, E., Forte, C., Vichi, G., Genovese, D.A., Mancini, D., Arcangela Pia De Leo, A., Cavicchioli, L.,Pierucciand, P., Zappulli V. 2020. Tumours in European Shorthair cats: a retrospective study of 680 cases. Journal of Feline Medicine and Surgery 1–8.

VSSO, 2019. Skin Basal Cell Carcinoma-Feline. https://vsso.org/skin-bcc-feline#carcinoma (Erişim: 15.03. 2021).

Yumuşak, N., 2012. Köpek ve Kedilerde Deri e Eklenti Tümörlerin Patomorfolojisi. Doktora Tezi. Türkiye Cumhuriyeti Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

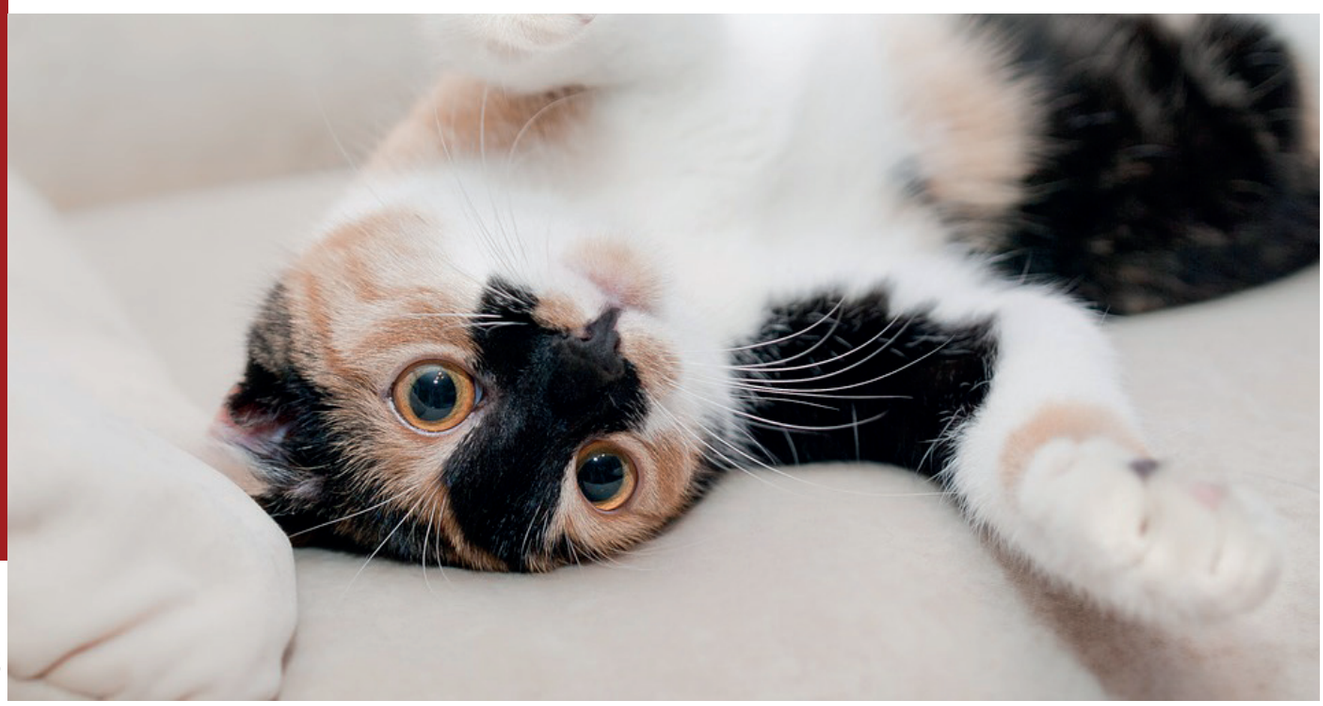

VETERİNER
HEKİM
BENGÜ BİLGİÇ

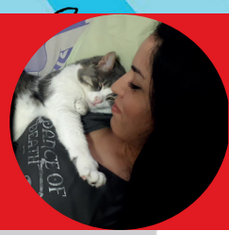

KEDİLERDE POST-TRAVMATİK OKÜLER SARKOM (FPTOS)

GİRİŞ

Felin post-travmatik oküler sarkom (FPTOS), oküler yapılarda (özellikle lens) ciddi inflamasyon ve/veya travmatik hasarın ardından gelişebilen kötü huylu bir göz içi tümörünü ifade eder (Esson, 2015:228). Göz tümörleri bir hayvanın görüşü, görünümü ve genel rahatlığı için yıkıcı sonuçlar doğurabilir. Vücudun başka bir yerinde bulunan, potansiyel olarak yaşamı tehdit eden bir hastalığın habercisi bile olabilirler. Lokasyon nedeniyle, iyi huylu oküler tümörler bile rahatsızlık ve körlüğe neden olabilir. Aynı zamanda lokal invazyon, sekonder glokom oluşumu veya doku yıkımı nedeniyle göz küresinin cerrahi olarak çıkarılmasını gerektirebilir. Göz tümörleri, gözün kendisinden kaynaklanan birincil tümörler veya vücudun başka bir bölgesinden metastaz yapmış ikincil tümörler olarak kategorize edilir. Kedilerde en sık bildirilen primer göz tümörü diffüz iris melanomu iken, en sık rapor edilen metastatik tümör ise lenfomadır.

ETİYOLOJİ VE EPİDEMİYOLOJİ

Oküler travma sonrası sarkomlar ilk olarak 1983 yılında kedilerde ayrı bir hastalık varlığı olarak tanınmıştır (Wood et al., 2019). Neoplazmalar, oküler patoloji alanında bir Amerikan referans laboratuvarı olan Wisconsin Karşılaştırmalı Oküler Patoloji Laboratuvarı'nın (COPLOW) oküler değişikliklerinin % 39'unu oluşturmaktadır. Oküler neoplazmalar, köpeklerde ve kedilerde enükleasyonlu gözlerin histolojik değerlendirmesini yapmak için glokomdan sonra ikinci ana nedeni oluşturmaktadır. Felin post-travmatik oküler sarkom, COPLOW arşivlerinde 234 vakadan sorumlu iris melanomu ve ıridosiliyer adenomu takiben üçüncü en yaygın neoplazmadır (Moreira et al., 2017). Bu hastalık, bilinen bir travma öyküsü olmamasına rağmen, kronik üveit, fitizis bulbi veya anormal bir göz görünümü olan kedilerde de teşhis edilmiştir. Kedilerde oküler sarkom gelişimi için diğer risk faktörleri; katarakt gibi göz içi ameliyatları ve gentamisin gibi intravitreal ilaç enjeksiyonları prosedürleridir. Özellikle son 30 yılda kedigillerde gentamisin enjeksiyonlarını takiben çok sayıda oküler travma sonrası sarkom gelişimi vakası bildirilmiştir. Bu, oküler prosedür ile oküler post-travmatik sarkomların gelişimi arasında bir bağlantı olduğu endişesini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle Gentamisin enjeksiyonu yapılan tüm kediler, gözlerinin görünümünde tümör oluşumunu gösterebilecek herhangi bir değişiklik açısından yakından izlenmelidir. Bu, hayvanın yaşamı boyunca devam etmelidir.

FPTOS gelişiminde viral bir bileşen potansiyelini değerlendiren çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bugüne kadar ne immüno-histokimyasal ne de PCR değerlendirmesi, etkilenen bireylerde FOPTS ile kedi immün yetmezlik virüsüne (FIV), kedi lösemi virüsüne (FeLV) ve/veya kedi sarkom virüsüne maruz kalma arasında herhangi bir bağlantı olduğunu kanıtlamamıştır. Travma sonrası oküler sarkomu olan kediler, ortalama 7-15 yaş aralığında olmaktadır. Etkilenen kedilerin % 67'si erkektir. Doğrudan bir cinsiyet yatkınlığından bahsedilemez. Bu yüksek oran; erkeklerin kavga etmeye davranışsal eğiliminden ve dolayısıyla oküler travma riskinin artmasından kaynaklanıyor olabilir.

Travma sonrası oküler sarkomlardan etkilenen kedilerin anamnezinde, travmatik bir olay geçmişi, uzun süredir devam eden kronik üveit geçmişi, fitizis bulbi veya lensi içeren göz içi bir operasyon geçmişi vardır. Sebep olan travmatik olay ile tümörün gelişimi arasındaki süre birkaç ay ila 10 yıldan fazla olabilir. Başlangıçta kedilere özel olduğu düşünülen bu neoplastik oluşum tavşanlarda da rapor edilmiştir . (Wood et al., 2019).

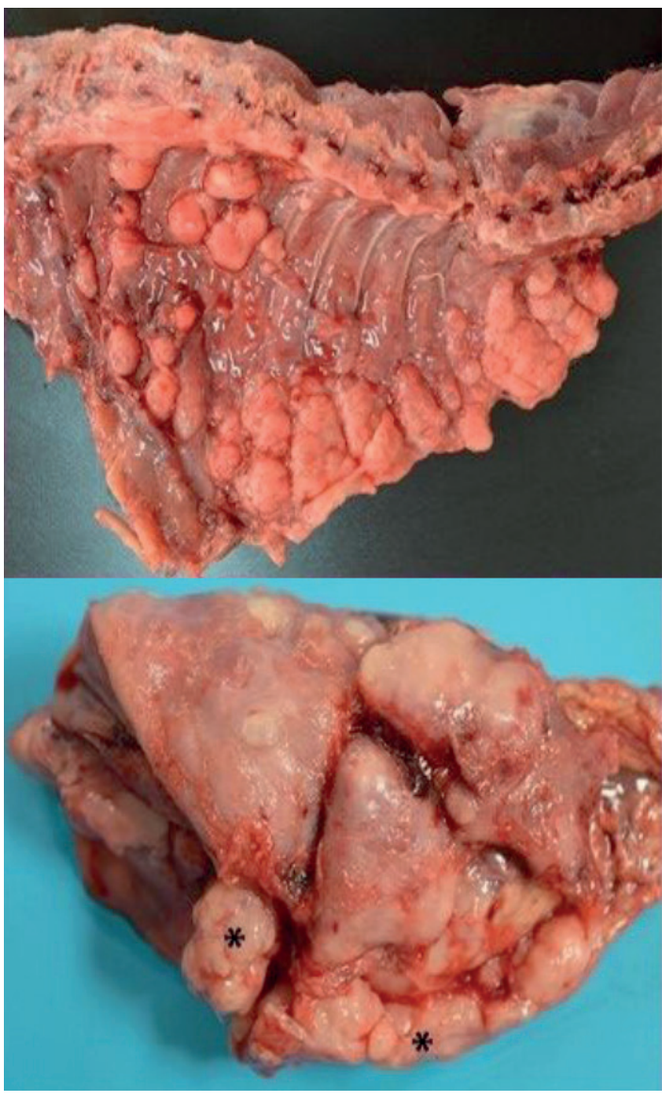

Resim No.1-2:Travma sonrası oküler kondrosarkom tanısı konmuş bir kedinin intratorasik metastaz görüntüsü (Moreira et al., 2017).

PATOLOJİ

Travma sonrası kedilerde görülen oküler sarkomların kesin patogenezi belirsizliğini korumaktadır. Aşı-ilişkili sarkomun patogenezine benzer olduğu öne sürülmüştür. Travmanın ardından oluşan lens kapsülü rüptürü ile birlikte enflamatuar bir süreç başlar ve sonunda tümör gelişimi ile sonuçlanan mezenkimal hücre proliferasyonu eşlik eder. (Moreira et al., 2017).

FPTOS, enükleasyonlu gözlerin genel muayenesinde karakteristik bir görünüme sahiptir. Neoplastik doku çevresel olarak ön uvea ve retina gibi göz içi yapıları örter. İlerlemeyle birlikte göz küresi, düz beyaz, pembe veya ten rengi bir kütle ile dolar. Histolojik olarak; neoplastik hücreler ön uvea, retina ve koroide sızar ve genişler. Neredeyse tüm vakalarda lens kapsülü yırtıldığına dair histolojik kanıtlar vardır. Tümörün gözün içini tamamen doldurduğu ciddi vakalarda, normal oküler yapının çoğu neoplastik doku ile değiştiği için tanımlanamaz. Tümörler sıklıkla sklera ve optik sinire uzanır. Optik sinir boyunca beyne lokal invazyon yaygın olarak bildirilir ve gelişim sürecinin erken safhalarında ortaya çıkabilir. Enükleasyonu takiben orbita içinde nüks yaygındır (Wood et al., 2019). Uzak bölgelere metastatik yayılma potansiyeli, travma sonrası oküler sarkomlarla ilgili şimdiye kadar sınırlı bir dizi takip verisi nedeniyle belirlenememiştir. Travma sonrası oküler sarkomlu 13 kedi üzerinde yapılan bir çalışmada, yalnızca bir kedide hematojen metastaz geliştiği bildirilmiştir (Moreira et al., 2017).

FOPTS Histolojik olarak üç morfolojik varyanta ayrılmıştır:

1.İğ hücreli sarkomlar,

2.Yuvarlak hücreli tümörler ve

3.Osteosarkomlar / kondrosarkomlar.

Bu alt tipler klinik veya genel olarak ayırt edilemez ve histolojik değerlendirme gerektirir. Morfolojik olarak farklı olsa da, her üç varyant da benzer patolojiye sahiptir (Wood et al., 2019). İğ hücre varyantları en sık (%70) olup, bunu yuvarlak hücreli (% 24) ve osteosarkom/kondrosarkom (% 6) izlemektedir (Moreira et al., 2017).

KLİNİK BULGULAR

Etkilenen kediler, neoplazmanın doğrudan bir sonucu olarak nadiren ağrı veya tahriş belirtileri gösterir; ancak sekonder glokom, buftalmi ve keratitis şüphesiz ağrılıdır ve sahibinin fark edebileceği davranış değişikliklerine neden olabilir. Oküler rahatsızlık belirtileri arasında blefarospazm, saldırganlık, iştahsızlık, uyuşukluk, saklanma davranışı bulunur. İleri vakalarda hastalarda tümörün optik sinir boyunca ve beyne infiltrasyonu nedeniyle körlük, nöbetler gibi nörolojik belirtiler görülebilir.

Genel olarak FPTOS'li kedilerin çoğunda korneal opasite, intraoküler neoplazi veya katarakt gelişimi nedeniyle göz renginde bir değişiklik görülür. Dış bakıda travma ve/veya kronik üveit nedeniyle anormal derecede küçük (fitizik) bir göz ya da sekonder glokoma ve/veya gözde tümör büyümesine bağlı olarak anormal derecede büyük (buftalmik) bir göz bulunabilir.
Etkilenen gözde en sık gözlemlenen değişiklikler; göz odalarını dolduran, renk kaybına veya kürenin şeklinde bir değişikliğe neden olan beyaz, ten rengi veya pembe bir kütledir (Wood et al., 2019).

Resim No.3 :FPOTS teşhisi konmuş 16 kedinin formalinle sabitlenmiş göz kürelerinin enükleasyon sonrası fotoğrafları. Göz içi dokularında geniş bir tutulum söz konusudur (Wood et al., 2019).

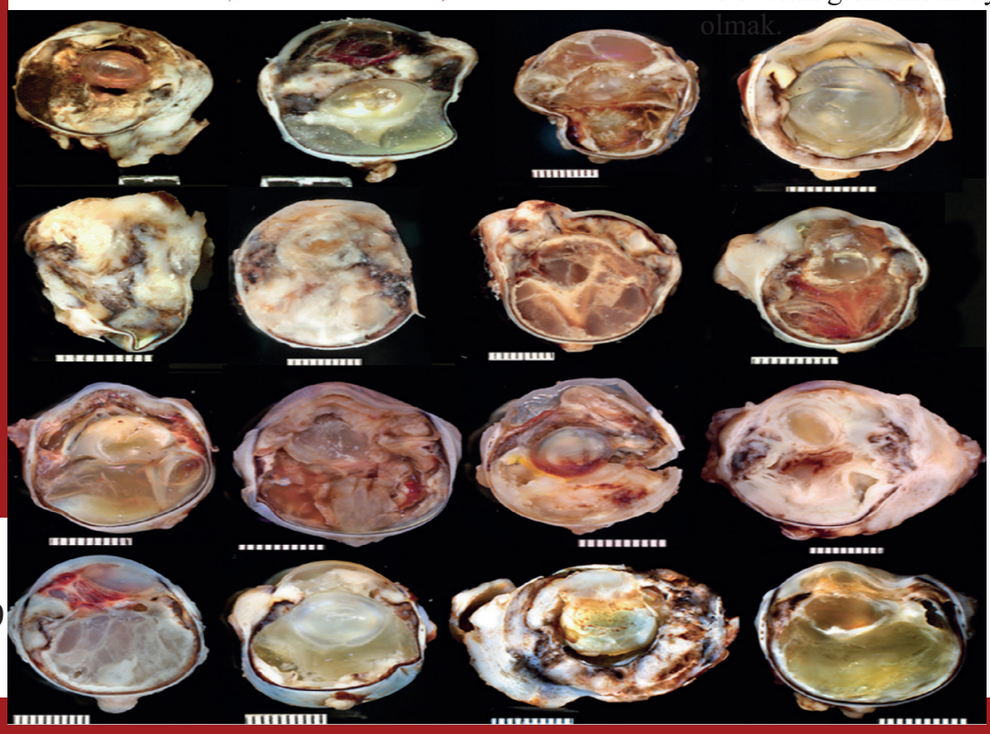

TEŞHİS

Görme kaybı, oküler akıntı veya oküler renk değişikliği ile başvuran hastalar için her zaman rutin bir oftalmik muayene endikedir. Göz muayenesi yapılırken önce görünüşte normal olan gözün değerlendirilmesi yardımcı olur. Bu, o hayvan için normal bir temel oluşturmaya yardımcı olacaktır. Oküler muayeneyle ilgili genel noktalar aşağıda özetlenmiştir.

1.Gözün ışık kaynağı ile değerlendirilmesi: Bir fokal ışık kaynağını gözün ön segmentine farklı açılardan yönlendirerek önemli yapıları ve anatomik noktaları vurgulamaya yardımcı olacaktır.

2.Tehdit tepkisi veya davranış testi: Görsel işlevi değerlendirmek için.

3. Doğrudan pupiller ışık refleksleri: Göz bebeği hareketliliğinin yanı sıra retina, optik sinir ve irise giden otonom sinir beslemesinin işlevini değerlendirmek için.

4. Doğrudan veya dolaylı oftalmoskopi: Gözün arka bölümünü değerlendirmek için.

5. Floresein Boyama: Korneal ülserleri değerlendirmek için.

6. Tonometri: Göz içi basıncını değerlendirmek ve üveitin glokomdan ayrılmasına yardımcı olmak.

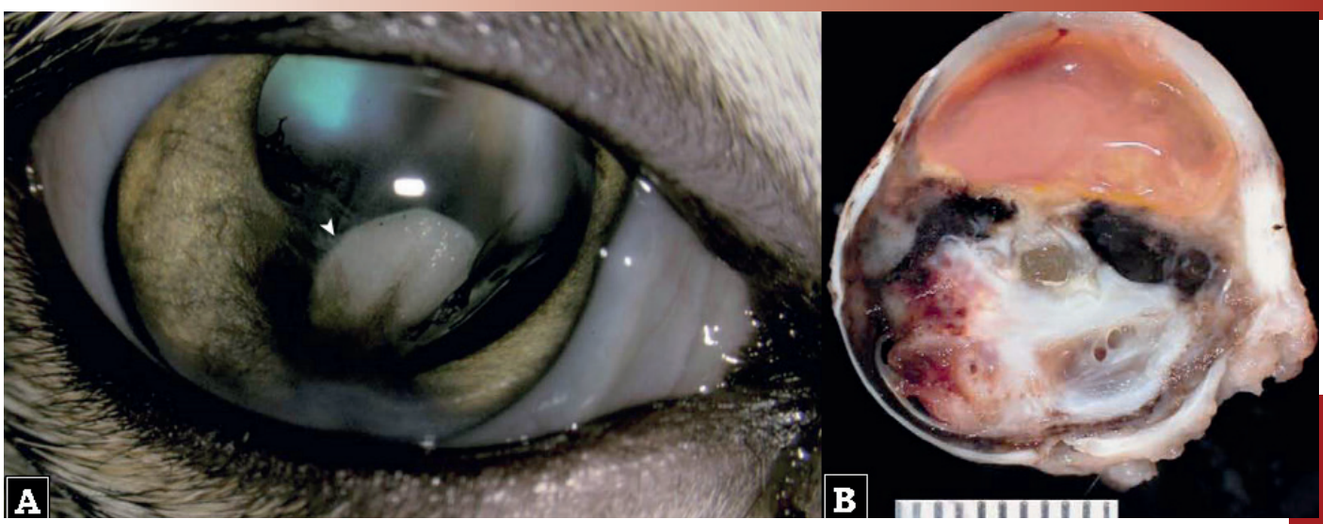

Resim No.5 :Travma sonrası sarkomun erken görüntüsü. 1 yaşında ev kedisi; Oküler travmadan sonra çekilmiş, küçük, anterior luksasyonlu bir lenste kataraktı gösteren fotoğraf. Travma sadece nükleus inferior irise (ok) bağlanmasıyla lens rezorpsiyonuna neden oldu(a). Bu fotoğraf çekildikten yıllar sonra kedide FPTOS gelişti. 11 yıl sonraki travma sonrası sarkomu gösteren fotoğraf (b) (Dubielzig et al., 2010:112).

Resim No.6-7-8-9-:Travma sonrası oküler sarkomlu kedilerin klinik görüntüleri (Esson, 2015:228).

Göz muayenesinin ardından diğer muayeneler yapılmalıdır. Kedilerde oküler neoplazi olduğundan şüphelenildiğinde, tam kan tahlili ve idrar tahlili her zaman sistemik durumlarını değerlendirmek ve ayrıca tedavi seçeneklerini ve kararlarını etkileyebilecek eşlik eden hastalıkları değerlendirmek için endikedir. Tam kan tahlilindeki değerlerde hiçbir değişiklik FPTOS'ye özgü değildir. Kafatası radyografileri önceki travma ile ilişkili kemik tutulumunu veya metalik yabancı cisimleri gösterebilir ancak genel olarak, bir oküler muayene sırasında belirlenen intraoküler neoplazinin daha ileri teşhisi için çok hassas veya spesifik değildir. Buna karşılık, oküler ultrason çok yardımcı olabilir. Torasik radyografiler kedinin kardiyopulmoner sağlığını değerlendirmek ve tümörün hematojen metastazına ilişkin kanıtları değerlendirmek için kullanılır. BT ve/veya MRI ile gelişmiş görüntüleme; oküler patolojinin ve tümörün lokal invazyonunun değerlendirilmesi için endike olabilir. Bu gelişmiş görüntüleme teknikleri aynı zamanda cerrahi rezeksiyon ve/veya radyasyon terapisi geçiren kediler için tedavi planlaması için de yararlıdır.

TEDAVİ

Şu anda enükleasyon FPTOS için altın standart tedavi yöntemidir. Bu nedenle, hasta sahiplerinin travmatize olmuş gözleri olan kedilerde neoplazi gelişimi riskinin artması konusunda bilgilendirilmesi önemlidir. Bu tür neoplazilerde lokal invazyon eğilimi göz önüne alındığında, enükleasyon sırasında optik sinirin mümkün olduğu kadar çoğu çıkarılmalıdır. Kedilerde operasyon esnasında optik siniri klemplemek veya bağlamak için kürenin aşırı rostral traksiyonu kontrendikedir çünkü optik kiazmanın iyatrojenik traksiyonel hasarı körlüğe neden olabilir.Bu nedenle, yazarlar önce göz küresinin çıkarılmasını ve ardından kalan anormal dokuyu çıkarmak için orbitanın dikkatlice incelenmesini önermektedir.Bu, tam histolojik değerlendirmeye ve hastalık infiltrasyonunun kapsamının olası değerlendirmesine izin verecektir. Bu bilgilerle prognoz daha doğru bir şekilde belirlenebilir ve hasta sahibinin beklentileri yönetilebilir. Enükleasyonu takiben en sık görülen yaşamı tehdit eden komplikasyon orbita içinde nüks etmedir. Orbital ekzenterasyonu takiben bile tümörün nüksetmesi gibi FPTOS'nin ekstraoküler yayılımı yaygındır. Ne yazık ki bu tümörlerin çoğunun ilk olarak tanımlandığı ileri evre ve erken optik sinir tutulumu eğilimi nedeniyle, enükleasyon genellikle sadece palyatiftir ve hastanın genel hayatta kalma süresini uzatmayabilir.

Diğer tedavi seçeneklerinden radyasyon tedavisi, immünoterapi veya kemoterapi ile ilgili çalışmalar yetersizdir ve bu nedenle bu tedavilerin etkinliği bilinmemektedir. Kronik inflamasyona bağlı benzer bir sarkom türü olan enjeksiyon bölgesi sarkomu olan kediler için, adjuvan tedavi ve doksorubisin, karboplatin, siklofosfamid, vinkristin, lomustin, mitoksantron veya ifosfamid kullanılarak çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. Bu iki tümör tipinin gelişimsel benzerlikleri göz önüne alındığında, enjeksiyon bölgesi sarkomları için üretilen veriler, FPTOS hastalarında kemoterapi için bir temel sağlayabilir. Bununla birlikte, daha ileri araştırmalar ve yapılandırılmış klinik araştırmalar gerekli olacaktır (Wood et al., 2019).

KAYNAKÇA

Douglas Esson, Clinical Atlas of Canine and-FelineOphthalmicDisease, First Edition, John Wiley&Sons, 2015,s.228

Dubielzig R.R.,Ketring K., McLellan J.G., Albert D.M., VeterinaryOcularPathology a comparative-review, Saunder Elsevier,2010, s.112.

Moreira M.V.,Andrade M.C., Fulgencio G.O., Langohr I.M. ve Ecco R. (2017). Presumed post-traumaticocularchondrosarcomawithintrathoracicmetastases in a cat. VeterinaryOphthalmology. DOI:10.1111/vop.12521

Wood C.,Scoot M. E. (2019). FelıneOcular Post-TraumatıcSarcomasCurrentUnderstanding, TreatmentAndMonitoring. Journal of FelineMedicineandSurgery , 21, 835–842

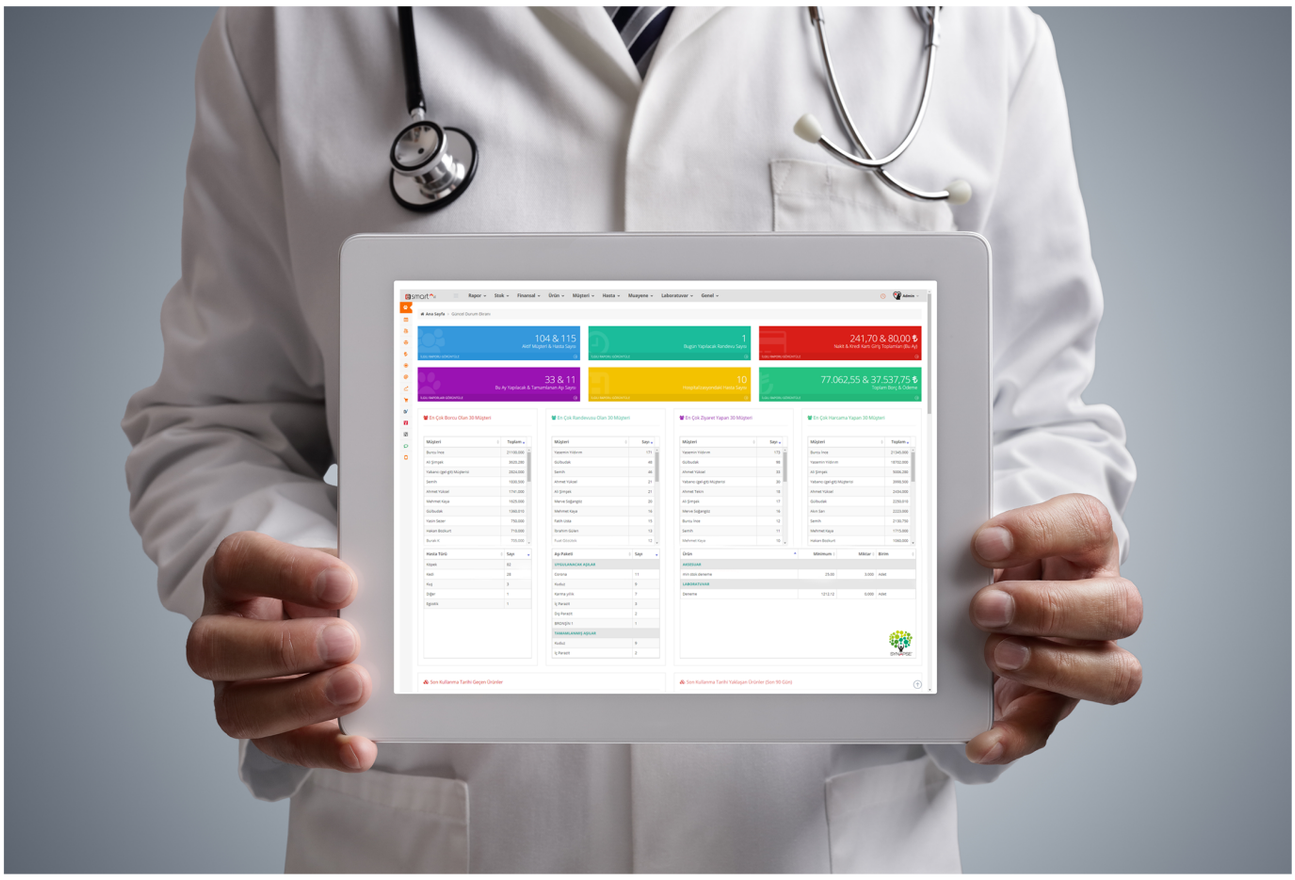

DOĞRU YAZILIM ASİSTAN KADAR ÖNEMLİDİR

evet smart

ANDROID APP ON Google

Available on the iPhone App Store

- ATS - İTS Modülü
- E- SMM
- E- Fatura
- Mobil Uygulamalar
- Dijital Karne
- Muhasebe Modülü
- Depo - Stok Modülü
- Veteriner Sağlık Modülleri
- Barkod Modülü
- Laboratuar Cihazları Entegrasyonu
- DATAVET® Teşhis - Tedavi Destek Asistanı
- FUJIFILM SYNAPSE® PACS ile entegrasyon

KEDİLERDE ORAL SKUAMÖZ HÜCRELİ KARSİNOMA GENEL BAKIŞ

Kedilerde gözlenen tümörlerin sadece %10'u oral tümördür, oranın düşük olmasına karşın bu tümörlerin %90'ı malignant karaktere sahiptir. Epitelyal dokudan köken alan skuamöz hücreli karsinom, kedi malign oral tümörlerinin % 60-70'ini oluşturmaktadır (Bilgic, Duda, Sánchez, & Lewis, 2015).

Skuamöz Hücreli Karsinom (SHK) insanlarda da yaygın olarak görülen bir oral tümördür ve ağız bölgesindeki yayılımı kedilerde gözlenen yayılım ile benzerlik göstermektedir (Hayes, Adams, Scase, & Murphy, 2007). Dil, dil altı, maksilla, mandibula, yanak içi, dudaklar ve kaudal farinks SHK'nin en yaygın görüldüğü alanlardır (Bilgic et al., 2015).

SHK oluşumu multifaktöriyeldir. Evcil kediler insanlarla aynı ortamı paylaştıkları için sigara içilen bir evde pasif içicilik yönünden en az insanlar kadar etkilenmektedir. Kediler sigara dumanına maruz kaldıklarında zararlı maddeleri hem solunum ile hem de tüylerini yalarken almaktadır (Bertone, Snyder, & Moore, 2003). Kanserojen maddeler; P53 protein mutasyonlarının oluşumuna yol açabilecekleri gibi, hücrelerin içinde fonksiyonel olmayan P53 proteininin üretimine ve birikimine yol açabilmektedir. Bir tümör baskılayıcı protein olan P53; proteini kromozomal hasardan sonra hücre büyümesini ve çoğalmasını düzenleyerek hücrelerin kontrolsüz bölünmesine engel olur. Sigara dumanı maruziyeti P53 protein mutasyonu riskini artırdığından, SHK oluşma riskinin de artmasına neden olmaktadır. (Bilgic et al., 2015)

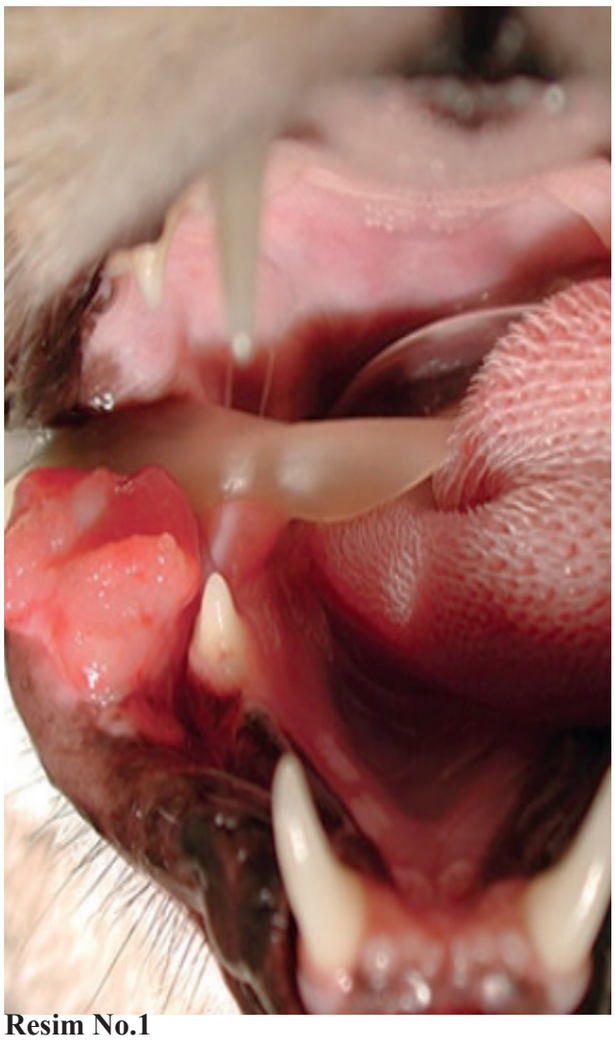

Resim No.1

Pire tasması takılan kedilerde takılmayanlara kıyasla, tasmadan salınan pestisitlerin yalanma sırasında alınması ile SHK oluşma riski 5.3 kat artmaktadır. Sık sık konserve yiyecek tüketen kedilerin de, ağırlıklı olarak kuru mama tüketen kedilere göre oral SHK geliştirme olasılığı 3.6 kat daha fazla olmaktadır (Bilgic et al., 2015).

Oral SHK'nin sık görülen klinik semptomları arasında iştahsızlık veya disfaji, kilo kaybı, su veya yemek kabında kan, ağız kokusu, yalanmada azalma ve aşırı salivasyon yer alır (Pellin & Turek, 2016). Oral SHK'nin metastaz oranı düşüktür fakat bölgedeki lenf düğümlerine ve nadir olarak akciğerlere yayılım gösterebilir (Bilgic et al., 2015).

Diş muayenesi veya temizliği sırasında bu kitlelere tesadüfen rastlanabilmektedir (Pellin & Turek, 2016). Tümöral oluşumların gözden kaçmaması için muayene sırasında oral kavitenin çok dikkatli kontrol edilmesi gerekir (Cannon, 2015). Oral tümörü veya şüphesi olan bir kediyi kütlenin boyutunu ve yerini belirleyebilmek amacıyla sedasyon altında muayene etmek gereklidir (Pellin & Turek, 2016). Primer tümörün aspirasyon sitolojisi, lezyonun hızlıca değerlendirilmesini sağlayabilir ancak insizyonel biyopsi örneklerinin alınması tanı sürecinde kesin bir sonuç ortaya koyacaktır (Bilgic et al., 2015).

Oral muayene ile aynı sedasyon altında punch veya wedge biyopsi alınabilir (Pellin & Turek, 2016). Biyopsi örneği normal ve şüpheli dokunun birleşme yerinden ayrıca tümörün nekrotik olmayan bir kısmından alınmalıdır (Bilgic et al., 2015). Görüntüleme yöntemlerinin kullanılması, tümörün yerleşimi ve invazyon derecesinin belirlenmesi için önemlidir.

Hastalığın derecesine göre cerrahi, radyoterapi, kemoterapi ve palyatif tedavi gibi yöntemler belirlenir.

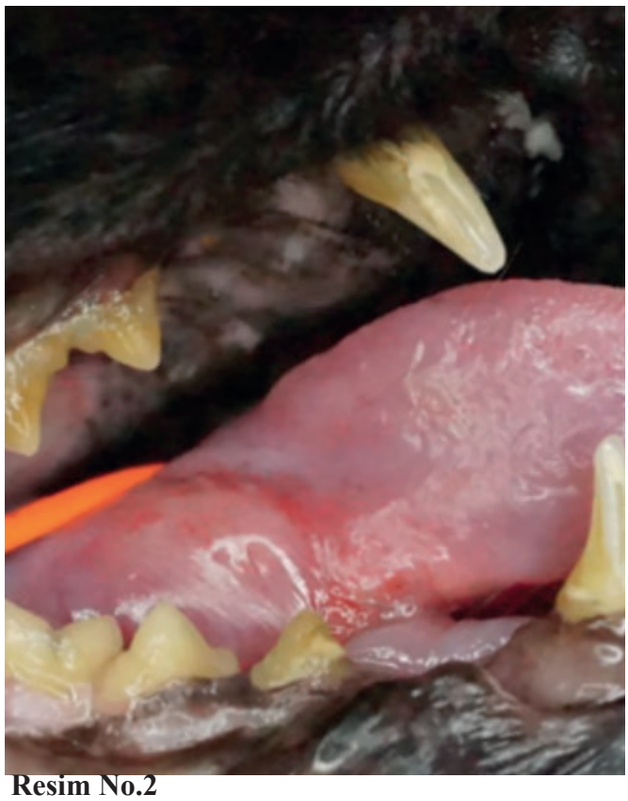

Resim No.2

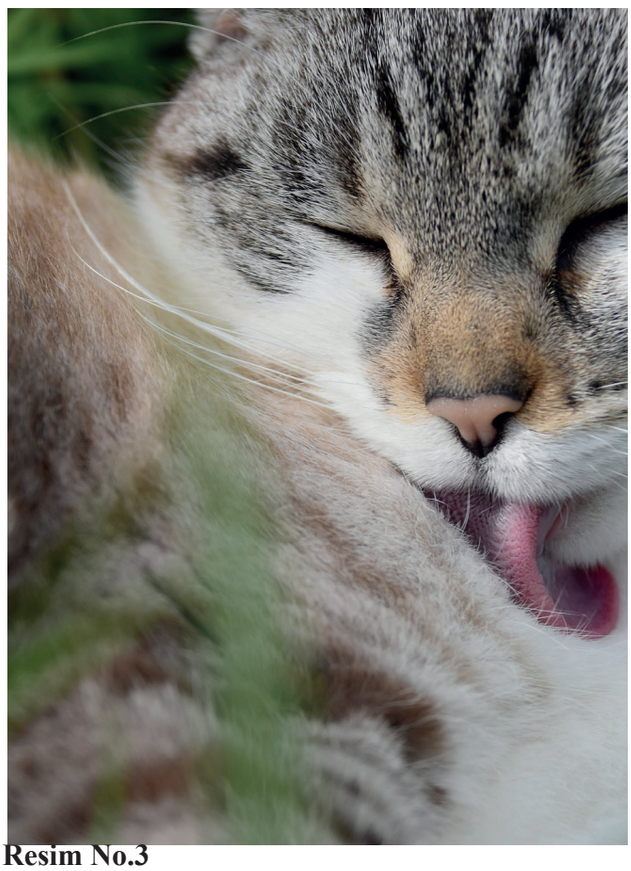

Resim No.3

KAYNAKÇA

Bertone, E.R., Snyder, L.A. and Moore, A.S. (2003), Environmental and Lifestyle Risk Factors for Oral Squamous Cell Carcinoma in Domestic Cats. Journal of Veterinary Internal Medicine, 17: 557-562. https://doi.org/10.1111/j.1939-1676.2003.tb02478.x

Bilgic, O., Duda, L., Sánchez, M. D., & Lewis, J. R. (2015). Feline Oral Squamous Cell Carcinoma: Clinical Manifestations and Literature Review. Journal of veterinary dentistry, 32(1), 30–40. https://doi.org/10.1177/089875641503200104

Cannon C. M. (2015). Cats, Cancer and Comparative Oncology. Veterinary sciences, 2(3), 111–126. https://doi.org/10.3390/vetsci2030111

Hayes, A. M., Adams, V. J., Scase, T. J., & Murphy, S. (2007). Survival of 54 cats with oral squamous cell carcinoma in United Kingdom general practice. The Journal of small animal practice, 48(7), 394–399. https://doi.org/10.1111/j.1748-5827.2007.00393.x

Pellin, M., & Turek, M. (2016). A Review of feline oral squamous cell carcinoma. T. Vet. Pract, 6, 24-31.

Figure 1: Pellin, M. Turek, M. (2016). A Review of Feline Oral Squamous Cell Carcinoma. Today's Veterinary Pracitice [Image]. Retrieved 24 march 2021, from https://todaysveterinarypractice.com/feline-oral-squamous-cell-carcinoma/

Figure 2: Pellin, M. Turek, M. (2016). A Review of Feline Oral Squamous Cell Carcinoma. Today's Veterinary Pracitice [Image]. Retrieved 24 march 2021, from https://todaysveterinarypractice.com/feline-oral-squamous-cell-carcinoma/

VETERİNER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİSİ GÜNEŞ YILDIRIM

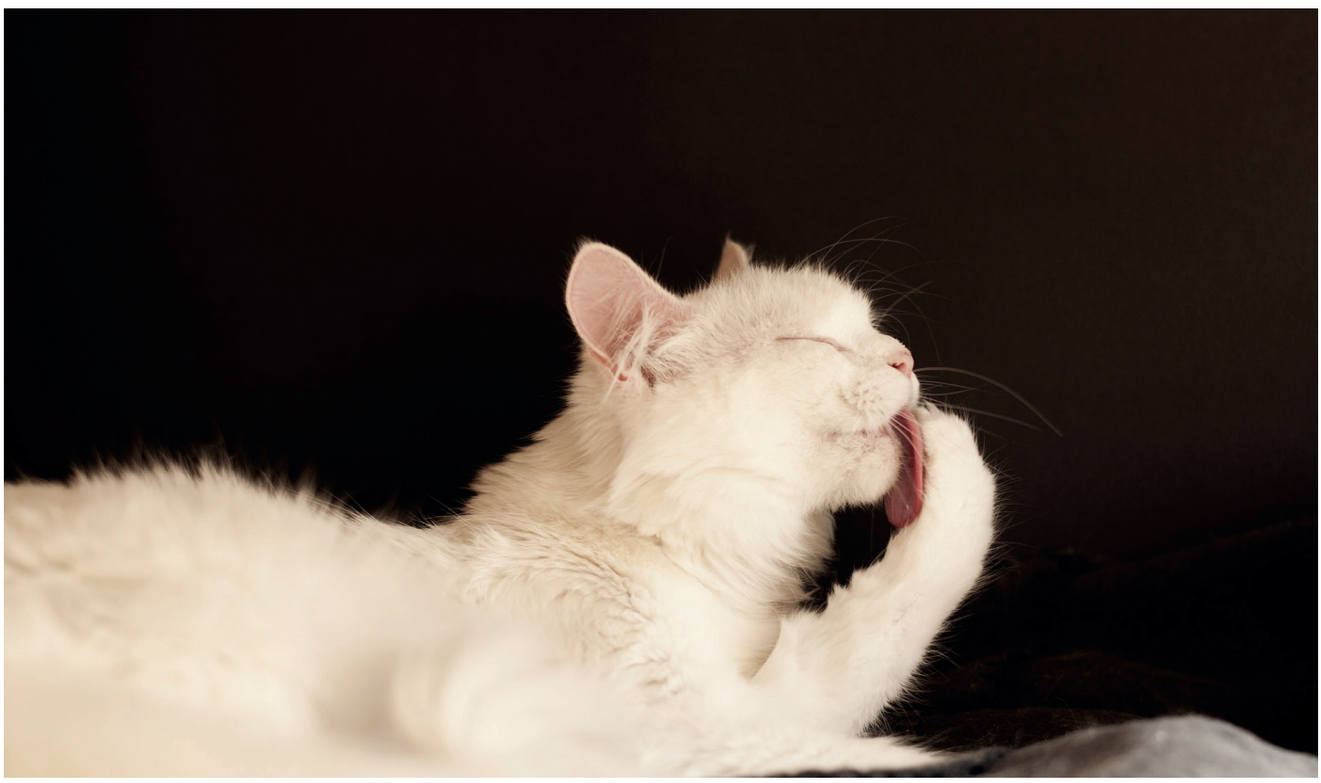

KEDİLERDE KALP ve DOLAŞIM SİSTEMİNİN FİZİKSEL MUAYENESİ

Kediler de insan ve köpeklerde olduğu gibi ciddi kalp hastalıklarına yakalanabilmektedirler. Uzun yıllardan beri kedi kalp hastalıkları üzerinde yapılan araştırmalar ile bu hastalıkların teşhis ve tedavisinde önemli yol katedilmiştir. Günümüzde ekokardiyografi, doppler, anjiyografi ile hastalıkların teşhis edilmesi mümkün olmakla beraber anjiyografi yöntemi ile girişimsel kardiyoloji alanında tedavi de mümkün olabilmektedir. Ancak tüm bu yöntemlerin uygulanabilirliği fiziksel muayene temelinden geçmektedir. Elbette fiziksel muayene de iyi bir fizyoloji bilgisi gerektirir.

Yazımızda fiziksel muayene adımlarına geçmeden önce dolaşım sisteminin nasıl işlediğini hatırlamakta fayda var. Oksijen ile doyurulmuş arteriyel kan akciğerlerden V. pulmonalis ile sol atriyuma ulaşır ve buradan mitral kapaklar aracılığı ile sol ventriküle geçerek Aort ile tüm vücuda pompalanır. Tüm bedenin oksijenizasyonu sağlandıktan sonra venöz kan, V. cava caudalis ve V. cava cranialis ile sağ atriyuma dönerek, trikuspid kapaklardan geçerek sağ ventriküle, buradan da ventrikülün sistolü ile pulmoner arterler aracılığı ile tekrar akciğerlere kavuşur.

Dolaşım sisteminin nasıl işlediğini anlamak ve özümsemek kalp ve dolaşım sistemi hastalıklarının anlaşılması için oldukça önemlidir. Yukarıda anlattığımız şekilde işleyen sistemin aksaması halinde, sorunlar aksamanın gerçekleştiği noktadan geriye doğru hareketle bir önceki dolaşım adımından başlayarak domino taşları misali devrilecektir. Muayeneler yapılırken bu işleyiş akıldan çıkarılmamalıdır.

Muayeneye başlamadan önce kedimizin ortamı tanıyıp, sakinleşmesi için muayene masasına alındıktan sonra hasta çevreyi gözlemlemesi için en azından 5-10 dakika kendi haline bırakılırsa hem hasta daha konforlu olacaktır hem de fiziksel muayene daha rahat bir şekilde yapılabilecektir.

Fiziksel muayene; baş kısmından yani kraniyalden kaudale doğru gerçekleştirilir. Baş kısmında gözlerde pupillaların muayenesinde, pupillar refleksin azalmış olması kalp hastalıkları yönünden şüphe uyandırabilir. Diğer yandan konjonktiva ve ağız içi mukozalarının pembemsi olması gerekir, siyanotik renk; ciddi hipoksi düşündürürken, hiperemik görünümler de kardiyak şantlar olabileceğini işaret eder. Eğer mukozalar solgun ve beyaz renkte ise anemi ilk akla gelecek durum olmakla beraber zayıf perfüzyonu da düşündürür. Yanak iç kısmı veya gingiva üzerine parmakla yapılacak 3-4 saniyelik basınç sonrası mukozanın eski rengini alması eğer 2 saniyeden uzun sürüyorsa kapiller dolum zamanın uzadığı ve yine dolaşım bozukluğu olabileceği ihtimali göz önünde bulundurulur.

Boyun bölgesinde özellikle dikkat edilmesi gereken noktalar trakeanın hassasiyetinin kontrol edilmesi, hipertiroidizm olan hastalarda tiroid üzerinde nodüler yapıların hissedilmesi olmalıdır. Bunların dışında her iki juguler venanın muayenesi de gereklidir, çünkü sağ kalp yetersizliği olanlarda venaların dolgun bir şekilde olması dikkat çekicidir.

Toraks bölgesinde yapılacak palpasyonda göğsün her iki tarafına yerleştirilen parmaklarla kalp vuruşları hissedilmeye çalışılır. Sol tarafta daha güçlü olması gereken kalp vuruşları sağ tarafta daha hafif olarak hissedilir. Aksi durumlarda diyafram fıtıkları ve torakal kitleden şüphelenilmelidir. Vuruların her iki taraftan da yeterli düzeyde hissedilmediği durumlar başta obezite olmakla beraber perikardiyal ve pleural efüzyonları akla getirir.

Abdomen palpasyonunda öncelikle karaciğer, dalak gibi organlarda büyüme olup olmadığı kontrol edildikten sonra böbrek palpasyonu yapılır. Daha sonra ascites kontrolü için bir el sağ veya sol abdomen duvarına yerleştirilerek diğer el ile karın duvarına hafif darbeler yapılarak sabit elde sıvı hareketleri hissedilmeye çalışılır.

Femoral arterlerin muayenesi her zaman bilateral olarak aynı anda yapılmaktadır. Çünkü kediler arteriyel tromboemolizm yönünden ciddi bir risk altında bulunmaktadırlar. Tek tarafta femoral nabız yokluğunda her zaman ilk akla gelmesi gereken durumlardan biri olan arteriyel tromboembolizm acil olarak müdahale edilmeyi gerektirir. Bunun dışında arka ayakların periferal ödem yönünden muayenesi de oldukça önemlidir. Parmakla bastırılan bölgenin parmağın şeklini alması ve eski haline dönmemesi kontrol edilen bölgede ödem olduğunun işaretidir.

Deri elastikiyetinin muayenesinde deri turgorunun azalmış olması dehidrasyonu düşündüreceği gibi, dolaşım sistemindeki bir sorun sebebiyle yetersiz ve zayıf perfüzyonun da göstergesidir.

Tüm bu muayeneler sonunda oskültasyon, fiziksel muayenenin son adımı olacaktır. Öncelikle oskültasyon sırasında ortamın sessiz olması sağlanmalıdır. Elbette iyi kalitede bir steteskop duyulabilirliği artıracaktır. Toraksın oskültasyonunda kalp ve akciğer sesleri ayrı ayrı dinlenmeli, kalp sesleri dinlenilirken solunum hareketleri göz ile takip edilmelidir. Normal kalbin başlıca iki sesi "lub dub" şeklindedir. "lub" duyulan ilk sestir ve S1 olarak adlandırılır ve sistol başlangıcında mitral ve trikuspit kapakların kapanmasının neden olduğu türbülanstankaynaklanır. İkinci kalp sesi "dub" veya S2'dir ve sistol sonunda aortik ve pulmonik kapakların kapanmasından kaynaklanır. Bu nedenle birinci kalp sesi ile ikinci ses arasında geçen süre sistolü ve ikinci ses ile ardından gelen birinci ses arasında geçen süre diyastolü belirler. Toraksın sol tarafında elle en güçlü vuruların hissedildiği noktadan mitral kapak, önündeki kostal aralığın kostokondral birleşim noktasından Aort kapakları ve bu alanın da önündeki kostal aralıktan da pulmonik kapak oskültasyonu yapılabilir. Sağ tarafta ise en güçlü vuruların hissedildiği noktadan triküspit kapak oskültasyonu yapılması mümkündür. Akciğerlerin oskültasyonu ise her dorsal torakstan, orta kranial ve orta kaudal alanlardan karşılaştırmalı olarak gerçekleştirilir.

Bir sonraki yazımızda yine kedi kardiyolojisi alanında bir başka başlık altında görüşmek dileğiyle. Sağlıklı günler…

KAYNAKÇA

Côté, E., MacDonald, K. A., Meurs, K. M., & Sleeper, M. M. (2011). Feline cardiology. John Wiley & Sons.
Ettinger, S. J., Feldman, E. C., & Cote, E. (2017). Textbook of Veterinary Internal Medicine. Elsevier health sciences.
Nelson, R. W., & Couto, C. G. (2019). Small Animal Internal Medicine-E-Book. Elsevier Health Sciences.
Tilley, L. P. (Ed.). (2008). Manual of canine and feline cardiology. Elsevier Health Sciences.

Görsel Kaynakça:

https://www.freepik.com/photos/animals

Animals photo created by gpointstudio

https://www.freeportvet.com/services/cats/blog/big-heart-big-problem-understanding-feline-hypertrophic-cardiomyopathy

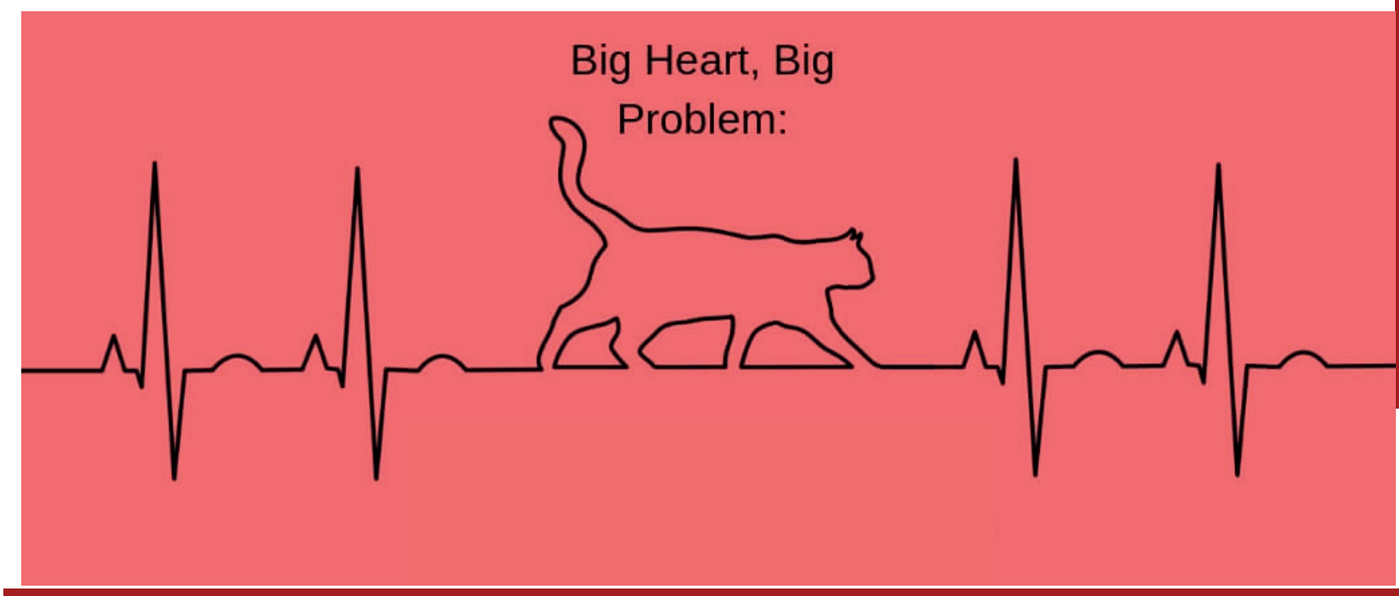

Cat Friendly Clinic

Kedinizin Beslenmesini Değiştirme

Kedinizin beslenmesini neden değiştirmeniz gerekiyor?

Veteriner hekiminiz, kedinize farklı veya özel bir diyet beslenmesini önerebilir. Bu gibi durumlar örneğin:

- Belirli bir hastalığın kontrol edilmesi (örneğin, diyabet veya böbrek hastalığı)
- Kedinizin ağırlığını kontrol altına alma
- İştahsız bir kediyi mama yemeye özendirme
- Operasyon sonrası veya hastalık sürecinde özel besleme
- Kedinizin diyetini yaşına ve ihtiyaçlarına göre geliştirme

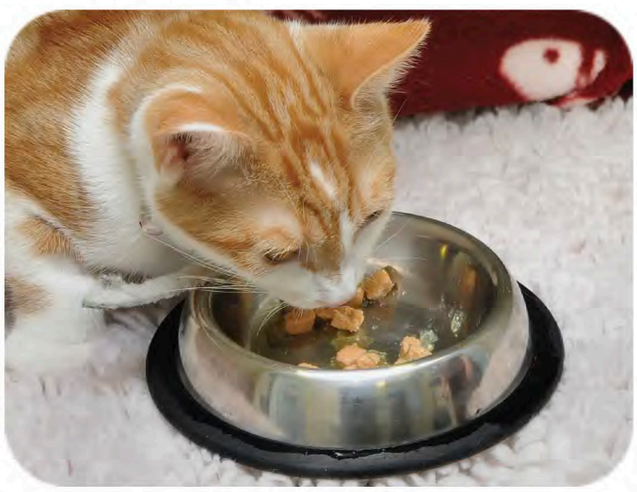

Kedinizin yemeğini nasıl değiştirirsiniz?

Bazı kediler bazı yiyecekler için güçlü tercihler geliştirir, ancak birkaç basit ipucunun izlenmesi diyetin değiştirilmesini çok daha kolaylaştırabilir. Yeni bir diyetin

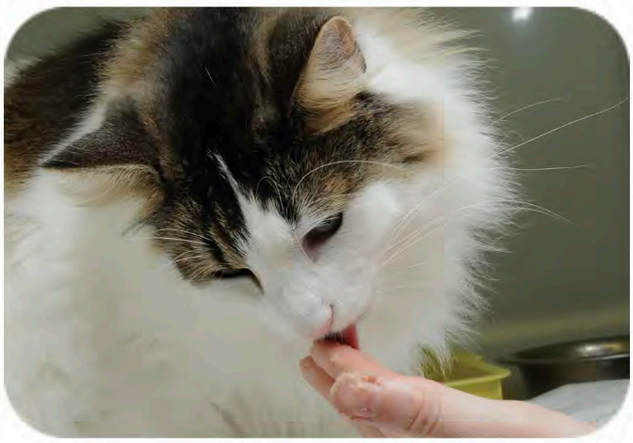

nasıl uygulanacağı konusunda veteriner hekiminizin tavsiyelerine daima uyun, ancak genel olarak aşağıdaki uygulayabilirsiniz:

- 3-7 gün içinde kademeli olarak yeni bir diyete geçiş yapın (veya zor beğenen bir kediniz varsa daha da uzun bir sürede)
- Yeni diyetin küçük bir miktarını eski diyetle karıştırarak başlayın
- Kediniz yeni diyeti kabul ederse, yeni diyetin miktarını kademeli olarak artırın ve eski diyetin miktarını birkaç gün içinde yalnızca yeni diyet beslenene kadar azaltın
- Kediniz yeni diyeti tüketmek istemiyorsa, değişikliği daha uzun sürede ve daha kademeli yapın
- Islak (konserve veya poşet) mama kullanıyorsanız, lezzetini artırmak için mamayı hafifçe ısıtın (vücut sıcaklığına)
- Yavaş geçiş yapıldığı sürece çoğu kedi diyetindeki değişikliği kabul eder, ancak daha fazla yardıma ihtiyacınız olursa veteriner hekiminizle iletişime geçin

This leaflet has been translated by the Feline Medicine Association Turkey (KHEDİ)

Cat Friendly Clinic is a programme from the International Society of Feline Medicine, the veterinary division of the charity International Cat Care • www.icatcare.org • www.catfriendlyclinic.org

Cat Friendly Clinic in partnership with ceva ROYAL CANIN zoetis Boehringer Ingelheim Elanco isfm

kontrol sende

18.000 FARKLI ÜRÜN
5 YIL GARANTİ
ÖZEL SETLER

Yumuşak Doku
Klinik Ortopedi
Kedi-Köpek Kısırlaştırma
Mikro Cerrahi
Temel Diş
Göz Cerrahi

Setli

safir
Cerrahi El Aletleri

4444 VET 838

ONLAR İÇİN
ÖZGÜRLÜK
KOŞMAKTIR
travmavet
Mini
Midi
Maxi
Mipo
Mini Pro
XL
set
4444 VET 838
www.travmavet.com
#kosmakozgurluktur